

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Jeg synes, den allersidste bemærkning var usædvanlig perfid og uanstændig over for et parlament, hvis opgave det er at kontrollere, om ministrene forvalter bestemmelserne lovmæssigt, så den vil jeg tillade mig at se bort fra.

I øvrigt synes jeg, det er helt rimeligt, når et parti, der ikke selv har medlemmer af Europa-Parlamentet og ikke kan komme videre med sagen over for den danske minister, kontakter et medlem fra andre partier i Europa-Parlamentet, som kan gå videre til Kommissionen. Jeg synes, det hele er kørt efter bogen, og i øvrigt har det været 14 måneder nu, så jeg synes også, der har været stor langmodighed hos både fru Kirsten Jacobsen og andre, der har dyrket denne sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1-14, ændringsforslaget og § 15, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Anden behandling af lovforslag nr. L 192: Forslag til lov om ændring af lov om uddannelses- og erhvervsvejledning. (Ændring af reglerne for sammensætning af Rådet for uddannelses- og erhvervsvejledning og udvidelse af rådets opgaver).

Af arbejdsministeren (Jytte Andersen).

(Fremsat 24/1 96. Første behandling 31/1 96. Betænkning 27/3 96).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Forespørgsel nr. F 35:

Forespørgsel til statsministeren og økonomiministeren:

»Hvad kan statsministeren og økonomiministeren på baggrund af betænkningen »Demokrati og åbenhed om pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger« oplyse om regeringens planer om demokratisering af lønmodtagerfondene, ATP, LD og pensionskasserne?« Af Aage Frandsen (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 12/1 96. Fremme af forespørgslen vedtaget 18/1 96).

Begrundelse

Aage Frandsen (SF):

Den umiddelbare anledning til, at SF har ønsket denne forespørgsel, er Betænkning nr. 1306, »Demokrati og åbenhed om pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger«, der er et resultat af det udvalgsarbejde, som har været iværksat under Økonomiministeriet og reelt er et resultat af forespørgselsdebatten den 19. april 1994, som SF tog initiativ til.

Alene af den grund er det nærliggende for SF at rejse denne forespørgsel om, hvad regeringen vil gøre på baggrund af betænkningen med hensyn til at skabe større åbenhed og øget demokrati i lønmodtagerfondene. Men gennem hele partiets levetid har SF været stærkt optaget

af demokratisering af økonomien og arbejdslivet, og derfor er det også nærliggende for os at rejse denne forespørgsel, så længe demokratiet i økonomien og arbejdslivet stadig har meget pauvre vilkår de fleste steder.

I sammenligning med en række andre lande har vi i Danmark et forholdsvis velfungerende politisk demokrati, et repræsentativt demokrati, hvor vi vælger repræsentanter, der træffer beslutninger på vore vegne. Derimod har vi ikke noget, der minder om økonomisk demokrati. De vigtigste beslutninger på det økonomiske område træffes af nogle få mennesker, der oftest er helt uden folkeligt mandat. Der er selvfølgelig også tale om, at politikere og organisationsfolk er med til at træffe disse vigtige beslutninger, men når det gælder organisationsfolk, er der ofte tale om nogle, der har et meget indirekte mandat. Under alle omstændigheder træffes de fleste og vigtigste økonomiske beslutninger i concernledelser, banker, vekselererfirmaer m.v.

På arbejdspladserne er lønmodtagernes kollektive og individuelle indflydelse yderst begrænset. Dette illustreres af, at det stadig er relevant at henvise til arbejdsmarkedets grundlov fra 1899 om arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet. Lønmodtagerne har kun i begrænset omfang indflydelse på deres arbejdstid, arbejdsforhold, arbejdsmiljø og uddannelse og på, hvilke investeringer der skal foretages.

Diskussionen i 1970'erne om økonomisk demokrati viste med al tydelighed, at det er helt afgørende, at diskussionen tager udgangspunkt i menneskers behov og ønsker, for ellers ville diskussionen være dødfødt på forhånd. 1970'ernes diskussion om økonomisk demokrati var efter vores opfattelse topstyret. Den tog udgangspunkt i ønskerne i fagbevægelsens top, der lå fjernt fra tanken om, at demokrati skal udvikles fra neden, og at et reelt demokrati er et deltagerdemokrati. Udviklingen af demokratiet er en proces, et samspil af mange faktorer og demokratiske tiltag på en række områder, som fordrer nye tiltag og bevirker, at der kan tages andre.

Siden 1970'ernes diskussioner om økonomisk demokrati har vi fået en række lønmodtagerfonde, og derfor er diskussionen i 1990'erne en ganske anden end for 20-30 år siden. Vi har fået lønmodtagerfonde, men spørgsmålet er: Har vi af den grund fået demokratiseret økonomien? Har lønmodtagerne fået nogen reel indflydelse på den førte investeringspolitik? Føler den enkelte lønmodtager selv, at han har fået indfly-

delse? Føler den enkelte lønmodtager mere for sin pensionskasse og for ATP end for den bank, den pågældende tilfældigvis har valgt? Gennem lønmodtagerfondene er lønmodtagerne blevet medejere af danske virksomheder, men føler de, at de af den grund har fået mere indflydelse?

Kapitalismen er pr. definition udemokratisk, bl.a. fordi man, som tilfældet er i aktieselskaber, stemmer pr. hoved. Dette er i modsætning til andelsbevægelsens tankegang, hvor man stemmer pr. hoved, og derfor er det på baggrund af denne rapport umiddelbart lettere og mere nærliggende at rejse diskussionen her i Folketinget om demokrati i lønmodtagerfondene. Der er tale om en mulighed for at få princippet om at stemme pr. hoved udviklet til yderligere demokrati, og derfor har vi stillet denne forespørgsel.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen): Regeringen har ligesom forespørgerne med stor interesse fulgt udviklingen i pensionsopsparingen i de senere år.

Der er ikke tvivl om, at der er sket omfattende og meget positive forandringer i det samlede opsparingsmønster, og regeringen må med stor tilfredshed konstatere, at netop udbygningen af de nye arbejdsmarkedspensionsordninger både har betydet en større stabilisering på længere sigt i det samlede opsparingsmønster i Danmark og har bidraget til en større tryghed i alderdommen for de lønmodtagere, der tidligere kun havde folkepensionen at se frem til. Disse ordninger har faktisk bidraget til, at 80 pct. af alle lønmodtagere nu er omfattet af en arbejdsmarkedspension, og regeringen synes, det er et overordentlig flot resultat og en overordentlig positiv udvikling.

Vi anerkender også i regeringen pengeinstitutternes, ATP's og Lønmodtagernes Dyrtidsfonds stigende betydning for samfundsøkonomien og dennes udvikling – både gennem opsparingen, som jeg var inde på før, men måske i endnu højere grad derved, at pensionskasserne, ATP og LD i virkeligheden spiller en meget positiv rolle i virksomhedernes kapitalforsyning og aktive investeringer i nye arbejdspladser. Det finder faktisk sted i meget betydeligt omfang, og i foråret 1994 blev denne rolle styrket, da regeringen fik gennemført sit lovforslag om at hæve grænserne for pensionsinstitutternes, ATP's og LD's aktieinvesteringer.

Store, nye forandringer skaber også nye behov, og det var baggrunden for, at regeringen i foråret 1994 igangsatte det udvalgsarbejde om mere demokrati og åbenhed om pengeinstitutternes investeringsbeslutninger og pensionsinstitutternes, som forespørgerne refererer til.

Jeg vil gerne sige, at regeringen finder det vigtigt, at der er bred opbakning om og bredt engagement bag ordningerne i medlemskredsen, altså blandt lønmodtagerne. En forudsætning herfor er, at vi har den nødvendige indsigt i arbejdsmarkedspensionsordningerne og har den nødvendige åbenhed om institutternes investeringsbeslutninger, og det er også klart for os i regeringen. Vi ser åbenhed, medlemsindflydelse og størst mulig deltagelse fra medlemsside om pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger som et naturligt led i udbygningen af det, vi kalder den danske model.

Men det er ikke helt så firkantet, som hr. Aage Frandsen gav udtryk for heroppefra. Sandheden er jo, at der gennem alle årene siden septemberforliget i 1899 er sket en meget markant udvikling i retning af at inddrage medarbejderne på virksomhederne ved overenskomstforhandlinger i en mere og mere direkte form.

Jeg tror, det er klogt at respektere den danske model, som baserer sig på en gensidig forståelse mellem de to parter på arbejdsmarkedet, også når det gælder opbygningen af arbejdsmarkedspensionsordningerne. I naturlig forlængelse heraf finder regeringen, at det er af stor værdi og vigtigt, at medarbejderne inddrages i stadig stigende omfang, også i investeringsbeslutningerne. Men vi er overbevist om, at den rigtige vej at gå er frivillighedens vej, og at man skal udnytte de lovbestemmelser, vi har i dag, og dermed afgive det holdningsmæssige signal: Man kommer aldrig galt af sted ved at inddrage folk og give medansvar, og det gælder også på investeringsbeslutningsområdet i pensionskasserne.

Nu står vi med udvalgets betænkning i hånden. Den er rig på en lang række gode og fornuftige ideer og forslag, og jeg skal – ligesom jeg ved, at økonomiministeren vil – opfordre arbejdsmarkedets parter og medlemmerne af pensionsinstitutterne til at drage nytte heraf. Det kan lade sig gøre at bruge ideerne og i stigende omfang omsætte dem i praksis.

For vores vedkommende i regeringen har udgangspunktet været, at det først og fremmest er op til parterne på arbejdsmarkedet og pensionsinstitutterne at tage initiativ til mere demo-

krati. Opfordringen er klar: Følg de gode ideer og udbyg medlemsdemokratiet! Det er samtidig regeringens og Folketingets opgave at sikre størst mulig åbenhed, og jeg håber, Folketinget vil tilslutte sig denne grundholdning, som jeg ved, at økonomiministeren vil komme meget mere ind på.

Økonomiministeren (Marianne Jelved):

Jeg vil gerne takke SF for denne forespørgsel, der som bekendt blev stillet relativt kort tid efter offentliggørelsen af betænkningen »Demokrati og åbenhed om pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger«. Forespørgslen vil give Folketinget en god lejlighed til at følge op på betænkningen.

Jeg mener, at vi med betænkningen har fået et rigtig godt grundlag for denne debat. Det er en omfattende betænkning, og regeringen finder det meget positivt, at vi nu har fået kortlagt et kompliceret område. I betænkningen er emnerne belyst grundigt og afbalanceret, og betænkningen kan i høj grad bruges som et redskab for både organisationerne, medlemmerne af arbejdsmarkedspensionsordningerne og pensionsinstitutterne til at fremme medlemsindflydelsen.

Betænkningen har været til høring hos arbejdsmarkedets parter, og jeg vil ikke lægge skjul på, at hverken lønmodtager- eller arbejdsgiverorganisationerne ser positivt på at få større medlemsindflydelse presset ned over hovedet. Det er næppe overraskende, men jeg har samtidig noteret mig, at der i høringssvarene lægges vægt på, at det er vigtigt og nødvendigt at finde redskaber, som skaber større medlemsindsigt i pensionsordningerne. Netop medlemsindsigt er grundlaget for en debat om ordningernes indretning, funktion og pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger.

I høringssvarene gives der samtidig bred tilslutning til den danske model for arbejdsmarkedet, og den vil jeg gerne opholde mig lidt ved. Det naturlige udgangspunkt for regeringens overvejelser er selvfølgelig de nuværende arbejdsmarkedspensioner. På mange måder er der tale om et særligt dansk arbejdsmarkedspensionssystem, og det har mange positive sider, som regeringen lægger vægt på at bevare. Jeg tænker bl.a. på pensionsordningernes udbredelse. 1,7 millioner lønmodtagere er i dag omfattet af pensionsaftaler, som er indgået på arbejdsmarkedet. Alene i forlængelse af trepartsdrøftelserne i 1989 blev der etableret nye

ordninger for ca. 650.000 personer. I dag er ca. 80 pct. af de beskæftigede lønmodtagere omfattet af en arbejdsmarkedspension, og andelen forventes at vokse i de kommende år.

Det er helt centralt at notere sig, at arbejdsmarkedspensionerne er etableret gennem frivillige aftaler på arbejdsmarkedet. Der indgås selvfølgelig aftaler mellem arbejdsmarkedets organisationer, men også ude på arbejdspladserne mellem arbejdsgiver og lønmodtager i form af f.eks. firmapensioner.

Arbejdsmarkedspension er et område, som mange andre europæiske lande har valgt at regulere ved lov. Det har der ikke været behov for i Danmark, og det finder jeg meget positivt. De mange aftaler sikrer et pluralistisk og decentralt system, hvilket må ses som en vigtig forudsætning for bred opbakning om og engagement bag ordningerne.

Jeg anerkender også arbejdsmarkedspensionernes sociale aspekt. Med den store udbredelse sikrer arbejdsmarkedspensionerne en supplerende indkomst til folkepensionen og andre sociale pensioner for brede dele af befolkningen, og endvidere er ordningerne baseret på et solidarisk element. Medlemmerne af en pensionsordning kan opnå samme vilkår uanset helbred, civilstand og køn, og sammen med den overenskomstbaserede, obligatoriske pligt til medlemskab af en pensionsordning beskytter solidariteten personer, som forsikringsteknik betegnes som dårlige eller svage liv.

Regeringen støtter fuldt ud, at arbejdsmarkedspensionsordningerne udbygges, men samtidig er det vigtigt, at der sikres mere åbenhed og demokrati om investeringsbeslutningerne i både livsforsikringselskaber, pensionskasser, ATP og LD.

Ansvar for en meget stor del af Danmarks samlede opsparing varetages allerede nu af pensionsinstitutterne. Pensionsformuerne vil snart runde 1.000 mia. kr., dvs. det samme som værdien af 1 års produktion i Danmark. Det svarer til en pensionsopsparing på gennemsnitlig 200.000 kr. for hver dansker. Pensionsinstitutterne ejer i dag en fjerdedel af samtlige aktier og obligationer, som er noteret på Københavns Fondsbørs, og det er derfor rimeligt at give medlemmerne større indflydelse på, hvordan alle disse midler placeres. Det er jo opsparenes egne penge.

Medlemsengagement, indsigt og indflydelse kan også være et middel til at undgå, at forvaltningen af pensionsopsparernes betydelige mid-

ler fremover koncentrerer hos nogle få professionelle, og større indflydelse vil endvidere give mulighed for mere holdningsprægede investeringer, som det også kendes hos den politiske forbruger.

Jeg vil dog understrege to centrale punkter i lovgivningen, som efter regeringens opfattelse skal fastholdes: For det første reglen om, at pensionsinstitutterne skal søge at opnå det højeste mulige afkast af de foretagne investeringer, og for det andet placeringsreglerne, der sikrer en risikospredning af investeringerne. Begge forhold er af afgørende betydning for at tilgodese opsparens primære formål, det sociale aspekt af arbejdsmarkedspensionerne, nemlig at sikre en så høj pension som mulig.

Regeringen er af den opfattelse, at det først og fremmest er op til arbejdsmarkedets parter, til medlemmerne og til pensionsinstitutterne selv at tage initiativ til mere demokrati. Det er i tråd med aftalefriheden på arbejdsmarkedet og i øvrigt også med høringssvarene. I betænkningen skitseres der mange ideer til, hvordan arbejdsmarkedets organisationer, pensionsinstitutter og medlemmer kan fremme medlemsindflydelsen på pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger, og lad mig nævne nogle eksempler.

På kongresser kan der afholdes valg af medlemmer til pensionsinstitutternes, ATP's og LD's styrende organer. Vedtægterne for livsforsikringsselskaberne kan ændres, så en del af bestyrelserne udpeges af medlemmerne, og det gælder i øvrigt i forvejen for pensionskasserne ifølge lovgivningen. I pensionskasserne findes der en række eksempler på, at flertallet af bestyrelsen vælges af og blandt medlemmerne.

Arbejdsmarkedets parter, medlemmerne og institutterne kan også etablere rådgivende investeringsråd i pensionsinstitutterne, og rådet kan vælges af pensionsmedlemmerne. En alternativ mulighed er at afholde vejledende afstemninger om investeringspolitikken blandt medlemmerne. Vi skal dog holde os for øje, at det er bestyrelsen, som træffer de endelige beslutninger om de konkrete investeringer. Lovgivningen placerer jo netop ansvaret for beslutningerne hos bestyrelsen, og det mener regeringen ikke der skal laves om på. Men det udelukker på den anden side ikke, at bestyrelserne involverer medlemmerne i beslutningerne, tager medlemmerne med på råd.

Pensionsinstitutterne kan også fremme den individuelle indflydelse ved investeringspuljer,

og den enkelte pensionsopparer får mulighed for at vælge mellem flere puljer med forskellig investeringspolitisk profil. Arbejdsmarkedets parter, medlemmerne og pensionsinstitutterne har således inden for de eksisterende rammer en række muligheder for selv at fremme åbenhed og indflydelse, som i dag dog kun er udnyttet i et vist omfang.

Regeringens og Folketingets opgave er at sikre størst mulig åbenhed og gennemsækelighed vedrørende pensionsmidlernes forvaltning. Det er således væsentligt, at der er information, åbenhed og debat om pensionsordningernes indhold og effektivitet. Det har særlig betydning set i lyset af, at ordningernes obligatoriske karakter lægger nogle bånd på medlemmernes frihed og på konkurrencen på området. Det obligatoriske element indebærer jo, at det ikke er muligt for det enkelte medlem frivilligt at træde ind og ud af en ordning, og derfor er det nødvendigt, at der gennem demokrati og åbenhed etableres en række kontrolfunktioner for både den enkelte pensionsopparer og samfundet som helhed. Der skal være indsigt i de beslutninger, der træffes om anbringelse af de betydelige midler, pensionsinstitutterne råder over.

Pensionsinstitutterne og myndighederne har allerede gjort en indsats for at fremme åbenheden om pensionsinstitutternes investeringspolitik. Et vigtigt initiativ er udarbejdelse af nøgletal om bl.a. pensionsinstitutternes resultat- og omkostningsudvikling. Disse tal skal fremover indgå i pensionsinstitutternes regnskaber, og jeg ved, at Demokratiudvalgets arbejde har fremmet denne proces.

Regeringen mener imidlertid, at der kan gøres mere. I betænkningen fremhæves et pensionsmarkedsråd som et instrument til at skabe større indsigt, åbenhed og gennemsækelighed om pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger. Regeringen finder, at et sådant råd vil være et velegnet instrument, og regeringen vil derfor tage initiativ til, at der nedsættes et pensionsmarkedsråd. Rådet skal bidrage til at holde gang i debatten og sikre fortsat fokus på pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger og arbejdsmarkedspensionernes udvikling.

Som det også er belyst i betænkningen, skal pensionsmarkedsrådet forestå udarbejdelsen af en årlig redegørelse om arbejdsmarkedspensionsområdet. Redegørelsen skal dække en bred vifte af temaer vedrørende arbejdsmarkedspensionsordningernes virke, bl.a. medlemsindfly-

delsen i de obligatoriske ordninger. Er der fremskridt at spore, eller er der status quo? Uanset udbredelsen af arbejdsmarkedspensionsordningerne vil der stadig være grupper, som står uden en supplerende pension. Desuden skal pensionsinstitutternes investeringspolitik kunne belyses yderligere – der skal selvfølgelig ikke gås ned i enkeltsager, der er tale om branchens generelle investeringspolitik – og med hensyn til konkurrenceforholdene kan rapporten indeholde en analyse af udviklingen i pensionsinstitutternes nøgletal, herunder resultat- og omkostningsudvikling.

Jeg ved godt, at branchen er skeptisk over for et pensionsmarkedsråd. Jeg vil dog gøre opmærksom på, at rådet, som skal ledes af en uafhængig formand, skal sammensættes af repræsentanter for pensionsinstitutterne og arbejdsmarkedets parter samt uafhængige og sagkyndige medlemmer. Branchens synspunkter vil således blive inddraget, ligesom den brede sammensætning muliggør, at vi får en grundig debat om emnerne.

Pensionsmarkedsrådet skal have Finanstilsynet som sekretariat. Her har vi ekspertisen, og det er en løsning, som ikke kræver et nyt administrativt apparat. Sekretariatet i Finanstilsynet samarbejder med Forbrugerstyrelsen og Konkurrencerådet og kan desuden inddrage andre relevante offentlige myndigheder, og jeg vil gerne understrege, at forudsætningen for mere medlemsindsigt og mere medlemsindflydelse er relevant og gennemsækelig information, fortsat debat og fokus på forvaltningen af pensionsopparernes midler.

I modsætning til de aftalebaserede arbejdsmarkedspensioner er ATP og LD lovregulerede, og regeringen har derfor et særligt ansvar for åbenhed i disse institutter. Demokratiudvalget fik i henhold til kommissoriet til opgave at overveje modeller for at give medlemmerne i ATP og LD direkte adgang til at udpege repræsentanter til repræsentantskab og bestyrelse. Udvalget har drøftet sådanne modeller, men anbefaler ikke direkte valg til ATP og LD.

Regeringen kan heller ikke gå ind for direkte valg til de to institutter. ATP og LD omfatter henholdsvis 3,5 og 1,7 millioner medlemmer, og omkostningerne ved at etablere et afstemningsapparat vil derfor være betydelige. Det skal sammenholdes med, at mange medlemmer desuden har en pensionsopsparing af forholdsvis beskedent størrelse i de to institutioner. Den enkelte opparers indflydelse vil være beskedent

ved sådanne valg, og det kan være vanskeligt at varetage det enkelte medlems interesse.

Regeringen er imidlertid indstillet på at styrke offentlighedens indsigt i ATP og LD på anden vis, og det skal ske ved, at ordningen med offentlige repræsentanter i finansielle institutter også udstrækkes til at omfatte ATP og LD. De offentlige repræsentanter skal her – som de allerede gør i forsikringsselskaber, pengeinstitutter og realkreditinstitutter – medvirke til, at almindelige samfundsmæssige interesser holdes for øje.

For så vidt angår ATP, vil regeringen fremsætte lovforslag om, at arbejdsministeren fremover udpeger en offentlig repræsentant til ATP's bestyrelse og repræsentantskab, som skal være uafhængig af arbejdsmarkedets parter, og i henhold til lovgivning vil det fortsat være arbejdsgivernes og lønmodtagernes repræsentanter, der fastsætter ATP-bidraget. Offentlig repræsentation i ATP kan også ses i naturlig forlængelse af, at ATP-medlemskredsen ifølge finansloven for 1996 udvides med visse grupper af modtagere af overførselsindkomster.

For så vidt angår LD, foreslår regeringen en præcisering af LD-lovgivningen, således at de seks medlemmer, der udpeges af finansministeren til LD's bestyrelse, tillægges samme funktion som offentlige repræsentanter i andre finansielle institutter.

Demokratiudvalget fik også til opgave at vurdere de nuværende overførselsregler mellem pensionsinstitutter i forbindelse med jobskifte samt belyse andre aspekter i forbindelse med flytning. Udvalget anfører i betænkningen, at den nuværende aftale og regelsættet vedrørende jobskifte fungerer tilfredsstillende, og regeringen er enig heri. Pensionstilsagnene forringes ikke ved jobskifte, og der opkræves stort set ikke gebyr ved flytningen. Aftalesættet er med til at fremme mobilitet på arbejdsmarkedet, og aftalerne tilgodeser hensynet til, at medlemmer i obligatoriske ordninger kan samle pensionsordningen i ét institut.

Ligesom der skal udarbejdes særlige flytteregler i forbindelse med jobskifte, vil regeringen tage initiativ til at udarbejde særlige regler for overførsel af pensionsordninger i forbindelse med virksomhedsoverdragelse og -omdannelse. Der skal således være mulighed for at flytte sin pensionsopsparring i forbindelse med f.eks. privatisering af offentlige virksomheder. Men bortset fra flytning i forbindelse med jobskifte og virksomhedsoverdragelse tager regeringen afstand fra at indføre frie flytteregler.

Jeg erkender, at de manglende flyttemuligheder kan hæmme konkurrencen mellem pensionsinstitutterne, men det er også derfor, åbenhed og indblik i institutternes investeringer er så vigtigt. På den anden side ville frie flyttemuligheder være forbundet med så mange problemer, at de må stærkt frarådes. Der måtte i så fald gives afkald på det solidariske forsikringselement, der ligger i, at ydelserne er uafhængige af helbred, civilstand og køn, og frie flyttemuligheder ville derfor stille nogle pensionsopsparetere ringere end i dag. Enten ville de få svært ved overhovedet at tegne en livsforsikring, eller også ville de være nødt til at gennemgå omfattende helbredsundersøgelser. Det ville øge forsikringsselskabernes omkostninger i forhold til omkostningerne ved de nuværende arbejdsmarkedspensioner, hvor helbredsundersøgelserne er meget begrænsede, og også andre omkostninger ville formentlig stige.

Regeringen kan i øvrigt ikke støtte adgangen til at flytte midler fra LD. Friere flyttemuligheder for LD-midler ville nødvendiggøre, at LD's midler skulle have en mere likvid sammensætning, og det vil indebære risiko for, at LD ikke i samme omfang som i dag kan investere i små og mellemstore virksomheder, hvor aktierne typisk er mindre likvide.

Afslutningsvis vil jeg endnu en gang opfordre arbejdsmarkedets parter, medlemmerne og pensionsinstitutterne til selv at tage initiativ til at fremme medlemsindflydelsen. Der er mange muligheder.

Fra betænkningen har jeg bl.a. nævnt direkte valg af medlemmer til forsikringsselskabernes og pensionskassernes bestyrelse, investeringsråd eller vejledende afstemninger om investeringspolitikken og endelig valgmuligheder mellem forskellige investeringspuljer.

Regeringen tager konkret initiativ til at fremme åbenheden og gennemsækeligheden, idet vi vil etablere et pensionsmarkedsråd, der skal udarbejde en årlig redegørelse. Herigennem holdes der gang i debatten om mere demokrati og om pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger og -politik.

Regeringen vil fremsætte forslag om, at ordningen med offentlige repræsentanter i finansielle institutter udstrækkes til også at omfatte ATP og LD.

Endelig vil vi tage initiativ til også at udarbejde særlige regler for overførsel af pensionsordninger i forbindelse med virksomhedsoverdragelse.

Regeringen vil løbende overvåge udviklingen på arbejdsmarkedspensionsområdet, bl.a. på baggrund af Pensionsmarkedsrådets analyser, og tage yderligere initiativer, såfremt der viser sig et behov derfor.

Forhandling

Aage Frandsen (SF):

Som det jo hører sig til, vil jeg indledningsvis takke statsministeren og økonomiministeren for besvarelsen. Jeg går ud fra, at der er tale om en arbejdsdeling ministrene imellem, for det siger sig selv, at jeg har mest grund til at takke økonomiministeren.

Det er selvfølgelig ikke, fordi besvarelsen går ret meget i vores retning med hensyn til at handle og gøre noget nu, men ideen om et pensionsmarkedsråd kan være værd at tage med. Derimod har vi svært ved at se, at ændringerne af ATP åbner ret meget for direkte indflydelse. Med hensyn til pensionskasserne er jeg selvfølgelig enig med økonomiministeren i, at det er vigtigt at opfordre arbejdsmarkedets parter til at gøre noget. Spørgsmålet er så, hvad der skal ske, hvis de ikke vil gøre noget, men det vender jeg tilbage til.

Det siger sig selv, at når vi diskuterer disse ting her, så er det, fordi det er noget, som altid har vores opmærksomhed, men det siger også sig selv, at det ikke er os, der har fundet på den diskussion, for vores historie går ikke engang 40 år tilbage i tiden, og vi anerkender gerne, at de to repræsentanter for regeringen, som står for besvarelsen i dag, har en arv med hensyn til at diskutere demokratisering af økonomien og arbejdslivet, der går længere tilbage, nemlig Socialdemokratiet i forbindelse med arbejderbevægelsen og Det Radikale Venstre i forbindelse med andelsbevægelsen. Det vil jeg opholde mig lidt ved i det efterfølgende.

De initiativer med hensyn til økonomisk demokrati, der blev taget i 1970'erne, blev jo først og fremmest taget af Socialdemokratiet og SF. Efter vores opfattelse begik man bare fra Socialdemokratiets side den store fejl, at man i alt for ringe grad lagde vægt på demokrati fra neden og på deltagerdemokrati. Der var med andre ord for meget økonomi og for lidt demokrati i det. Men i de synspunkter, der kom fra Socialdemokratiet dengang, var der visse perspektiver – i modsætning til i dag, fristes jeg næsten til at sige.

Jeg vil illustrere Socialdemokratiets holdning i 1970'erne med et citat: »Vi siger, at de, der skal bestemme, det er dem, der har et folkeligt grundlag, først og fremmest arbejderbevægelsen.«

Og om lønmodtagerfondene hedder det videre i samme stykke, at det vil »nødvendiggøre nye valgprocedurer, så man på virksomhedsplan og på amtsligt plan direkte vælger lønmodtagerrepræsentanter.«

Jeg ved ikke, om statsministeren genkender citatet. Det var statsministeren, der i 1970'erne som daværende LO-økonom gav udtryk for nogle perspektiver med hensyn til økonomisk demokrati og altså også direkte demokrati, på samme måde som statsministeren, før han blev statsminister, talte meget om ansvarssamfundet, og her mener vi også det er relevant at fremføre spørgsmålet om direkte indflydelse, for ansvar og indflydelse hænger jo netop sammen.

Det andet regeringsparti, der er tale om her, har også traditioner, og jeg ved, at Det Radikale Venstre gerne fremhæver disse traditioner. Man fremhæver gerne, at man i 1927 som det første parti fremsatte et forslag om overskudsdeling, og jeg vil også her bringe et citat. Det er fra 1930 – så langt tilbage skal man for at finde røde tendenser hos Det Radikale Venstre – og det lyder sådan:

»Men dernæst har Det Radikale Venstre taget til orde for, at ejendomsretten til storbedrifterne efterhånden må gå over til de mennesker, der under en eller anden form er knyttet til virksomhederne. De fleste og største af de virkelig betydelige bedrifter ejes nu af aktionærer. Aktierne er børspapirer, der går fra hånd til hånd; mange af aktionærerne har ingen anden tilknytning til bedriften end det papir, der giver dem ret til en vis del af dens udbytte. Det er vor opfattelse, at disse aktieselskaber bør blive en art andelsforeninger, i hvilke de, der har sat penge i virksomheden, mødes med dens direktører, dens funktionærer og de arbejdere, der gør det daglige arbejde i bedriften.«

Således udtrykte P. Munch sig i 1930, og igen må man spørge, hvad der er blevet af disse smukke tanker om medarbejderindflydelse i virksomhederne.

Der er også tale om, at disse to partier i et samarbejde med SF tidligere har kunnet være enige om noget med hensyn til dette. I 1986 var der f.eks. enighed om at afgive en beretning til Folketinget, som netop vedrørte spørgsmålet om demokratisering af økonomien og arbejds-

livet, men dengang var alle tre partier i opposition.

Når vi i SF stadig væk fremhæver demokratiseringen af arbejdslivet og økonomien, er det altså ud fra en videreudvikling af de traditioner, som vi finder i arbejderbevægelsen og andelsbevægelsen, og når vi ønsker en demokratisering på det økonomiske område, skyldes det for det første, at vi mener, at demokrati er et mål i sig selv, og for det andet, at øget indflydelse er en forudsætning for ansvarliggørelse af de mennesker, det drejer sig om. Igen: En forudsætning for ansvar er indflydelse.

Vi kender godt en række af argumenterne imod det. De er bl.a., at der ikke er interesse for det hos lønmodtagerne, at kun få vil stemme, og at de fleste lønmodtagere slet ikke vil have indsigt i det, og i går hørte jeg nogle sige, at man ikke skal spille roulette med pensionsopsparingen.

Jeg er meget enig i, at man ikke skal spille roulette med pensionsopsparingen, men det er der vist heller ingen, der har foreslået.

Det var akkurat de samme argumenter, man fremførte for godt halvandet hundrede år siden, da bønderne skulle til at have indflydelse i Folketinget. Da sagde man også, at bønderne ikke har indsigt, og at de slet ikke interesserer sig for det.

Det viste sig også, at de i starten ikke interesserede sig ret meget for det, idet der var meget lave stemmeprocenter – f.eks. var stemmeprocenten ved folketingsvalget i 1855 på 15,8 – og hvis man indfører direkte demokrati, vil der selvfølgelig også være tale om, at stemmeprocenten i starten vil være lav. Dengang var det demokratiets spæde begyndelse, og sådan må man acceptere at det er, når man indfører demokrati.

Direkte demokrati må efter vores opfattelse også betyde, at det kun er pensionsmodtagere, der er stemmeberettigede – det er jo deres penge, det drejer sig om – og det vil sige, at det er de nuværende og de tidligere lønmodtagere, der er stemmeberettigede.

Det forekommer højst besynderligt, at arbejdsgiverne – ligegyldigt om det er de private eller de offentlige – skal sidde i fondsledelserne. Det er en slags anakronisme, på samme måde som det var en anakronisme, da man i sin tid i Landstinget havde nogle kongeudpegede ud over de folkevalgte. Det er i modstrid med demokratiets væsen.

En afgørende forudsætning for, at vi kan tale om deltagerdemokrati, er, at der foregår en offentlig debat – deri er jeg meget enig med økonomiministeren – men en forudsætning for, at en offentlig debat har nogen mening, er, at man har indflydelse. Der er ikke meget ved at diskutere tingene, hvis det, man diskuterer, ikke får konsekvenser.

Man burde f.eks. kunne diskutere spørgsmålet om forrentningstyper, hvilken forrentning der skal være tale om, men dér fremføres det ofte, at hvis der bliver indført direkte demokrati, kan man risikere, at der investeres i noget, der ikke holder.

Det vidner om en utrolig mangel på forståelse for, hvad folk selv kan finde ud af, en utrolig mangel på forståelse for, at folk rent faktisk er både voksne og modne. Tænk, hvis man sagde til os danskere: Vi har vist ikke helt forstand på det her, skal vi ikke nedlægge Folketinget eller finde på en eller anden form for indirekte demokrati?

Derfor er det efter vores opfattelse helt afgørende, at der følger indflydelse med, når man taler om offentlighed.

En anden af de diskussioner, der har været, drejer sig om spørgsmålet om, hvorvidt man skal kunne flytte fra én kasse til en anden.

Vi afviser den frie flytning – med den begrundelse, at den giver manglende solidaritet inden for den enkelte kasse, for det skal ikke være sådan, at de, der flytter, er dem, der har overskud, og som så lader de andre blive tilbage.

Omvendt er vi tilhængere af, at man i *begrænset omfang* kan stemme med fødderne og ikke kun med hovedet, og at man kan stemme med fødderne på den måde, at man inden for sin pensionskasse kan vælge friere, end man kan i dag, for den frihed, der er tale om i dag, er jo ikke en frihed, som man selv har valgt; det er en frihed, som andre har bestemt for én.

Den begrundelse for ikke at gøre noget, som både statsministeren og økonomiministeren kom med, nemlig at det er aftalestof, vedkender vi os gerne. Vi vedkender os gerne, at vi i Danmark har en aftaleform, som det er vigtigt at værne om. Det gælder ikke mindst, når det drejer sig om pensionskasser.

Men når det drejer sig om ATP og Lønmodtagernes Dyrtdsfond, gælder den begrundelse overhovedet ikke. Det er jo ikke aftalestof. Vi kunne faktisk demokratisere dyrtidsfonden med det samme, og hvis man mener, at det er

omkostningsfyldt, kunne vi jo bare lægge valg-dagen på den dag, hvor der er kommunevalg, for så skal folk jo alligevel stemme.

Vi mener, at regeringen lægger alt for lidt ud, og vi mener, at man som minimum i hvert til-fælde kunne tage kontakt til arbejdsmarkedets parter med henblik på en demokratisering og ikke kun med en opfordring, og derfor skal jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»For at fremme demokratiseringen og pensionsopsparenes engagement i, hvad deres penge investeres i, opfordrer Folketinget regeringen til at tage kontakt til arbejdsmarkedets parter og til lønmodtagerfondene – ATP, LD og pensionskasser – med henblik på forhandling om:

- at der bliver større åbenhed omkring den anvendte investeringsstrategi,
- at medlemmerne/kontohaverne i langt højere grad inddrages i beslutningsprocesserne,
- at der i størst mulig udstrækning gennemføres direkte valg til fondsledelserne, hvor kun medlemmerne/kontohaverne har valgret og er valgbare,
- at der åbnes for, at et mindretal inden for lønmodtagerfondenes rammer med en begrænset andel af pensionsopsparingen kan foretage egne investeringer,
- at de solidariske ordninger inden for de enkelte pensionskasser udbygges til at gælde pensionskasserne imellem.

Tinget går herefter over til næste punkt på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 55).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Enhedslisten støtter en udvidelse af demokratiet i pensionskasserne, og vi går også ind for, at der åbnes for en debat om, hvorvidt pensionskasserne bare skal jage den størst mulige profit eller de skal begynde at tage spørgsmålet om en grøn profil og spørgsmålet om demokrati på arbejdspladsen mere i betragtning.

Når jeg tager ordet så tidligt i debatten, er det for at gøre opmærksom på, at selve emnet,

demokratisering af lønmodtagerfondene og pensionskasserne, afspejler alt andet end demokrati og den lighed, som vi normalt forbinder med demokrati. Pensionsformuerne udtrykker en fundamental ulighed i samfundet, som ikke er et særlig godt udgangspunkt for en diskussion om en demokratisering af samfundslivet.

For det første er det kun en del af lønmodtagerne, der har en pensionsordning. Selv om 80 pct. af arbejdsmarkedet er dækket af overenskomster med pensionsordninger, er det kun halvdelen af arbejdsstyrken, der rent faktisk er med i en pensionskasse eller lignende.

Dernæst er der jo en enorm forskel på, hvor stor en pensionsformue der rådes over i de enkelte kasser. Således råder ingeniørerne over ca. 1 mio. kr. pr. medlem, pædagogerne over ca. 150.000 kr. pr. medlem og tekstilarbejderne over ca. 2.000 kr. pr. medlem, og 1,4 millioner af de mennesker, der er på arbejdsmarkedet, råder over nul kroner til at lave demokrati med.

Det er en ulighed, der kun dårligt kan forbindes med en diskussion om demokrati, og det bør også huskes, at den ulighed afspejler en anden ulighed, nemlig de forskelle, der bliver for fremtidens pensionister, hvor ingeniører og andre højtloønnede med fast arbejde får en tårnhøj pension, mens syge, arbejdsløse og hjemme-gående henvises til en lav folkepension, og hvor kvinder, der tager barselord, får en lavere pension end karrieremænd.

Og lad mig afsluttende tilføje, at halvdelen af de penge, der tales om, jo er betalt af landets skatteydere. På grund af de asociale skatteregler, der giver fradrag for pensionsindbetalinger, er det jo sådan, at vi alle sammen er med til at betale de penge, som vi i dag diskuterer demokrati for nogle få for.

Torben Lund (S):

Jeg synes, det er godt, at vi i dag får en debat om demokratiet med hensyn til investeringsbeslutningerne i de forskellige pensionsordninger.

Jeg synes også, der er grund til at sige hr. Aage Frandsen tak for det interessante historiske indlæg, vi fik fra hr. Aage Frandsen, da han havde ordet som ordfører for forespørgerne.

Jeg tror nu nok, at der er sket ganske meget i de årtier, der er gået, siden disse citater var fremme første gang, både i forhold til den debat, der har været i Det Radikale Venstre og i Socialdemokratiet, og i forhold til samfundet generelt. Jeg tror, verden i dag er noget mere mangfoldig.

LD's tilkomst og de mange pensionsordninger, der nu rent faktisk er etableret på arbejdsmarkedet, var jo ikke noget, man kendte til dengang. Men jeg synes også, vi med Demokratiudvalgets betænkning og med høringssvarene fra arbejdsmarkedets parter har fået mulighed for at føre en god debat på et godt grundlag i dag.

Men jeg vil starte med at sige et par ord om begrundelserne for de pensionsordninger, vi har fået opbygget. Disse ordninger drejer sig jo om overordentlig vigtige samfundsspørgsmål, som i høj grad kalder på påpasselighed, og hvor vi skal passe på ikke at forfalde til populisme.

Først vil jeg sige om pensionsordningerne, at de primært er begrundet i to forhold:

For det første, at ordningerne sammen med ATP er et meget afgørende supplement til folkepensionen og de andre sociale pensioner. Der er altså et meget vigtigt socialt aspekt i pensionsordningerne. Alene den omstændighed, at 80 pct. af alle lønmodtagere i dag er omfattet af arbejdsmarkedspensionsordningerne, taler jo i den forbindelse sit tydelige sprog.

For det andet den betydning, arbejdsmarkedspensionsordningerne har for samfundets økonomiske udvikling. De udgør jo i dag en meget væsentlig del af den samlede opsparing, og pensionsinstitutterne står sammen med ATP og LD for en meget væsentlig andel af de samlede erhvervsinvesteringer og dermed også investeringerne i arbejdspladser i vores samfund, og derfor bliver de et meget vigtigt grundlag for udviklingen af vores velfærdssamfund.

Det tror jeg vi skal have for øje i debatten her, men det er jo også nogle forhold, der gør, at der er et stort behov for at sikre, at der er åbenhed, demokrati og medindflydelse i de enkelte ordninger.

Der er tre vigtige principper, som er vigtige for os, og som jeg gerne vil slå fast:

Det ene er, at der er grund til at anerkende arbejdsmarkedets parters indsats – ikke mindst i de seneste 10 år – for at få opbygget arbejdsmarkedspensionsordninger for lønmodtagere som en del af overenskomsterne. De frivillige aftaler, der her er opnået, og det aftalesystem, der fungerer her, skal vi ikke bryde ind i, hverken fra regeringens eller fra Folketingets side, heller ikke når det gælder beslutningskompetence.

Det andet, jeg har lyst til at nævne, er, at vi skal beskytte det solidariske element, der er indbygget i de obligatoriske ordninger, og som jo betyder, at man får samme vilkår uanset helbred, køn og civilstand. Her er ingen opdeling i

gode og dårlige liv. Jeg mener, at det i virkeligheden er et afgørende element, der også bevirker, at ordningerne kan udgøre et tilfredsstillende supplement til de offentlige pensioner.

Og det tredje, jeg vil nævne, er, at vi heller ikke skal gribe ind i opsparingernes og dermed investeringernes egentlige formål, nemlig at sikre, at der bliver så god en pension som muligt, og derfor skal pensionsinstitutterne også fremover søge at opnå det størst mulige afkast af investeringerne selvfølgelig under hensyntagen til en fornuftig placering ifølge de placeringsregler, der foreligger.

Med hensyn til åbenhed og demokrati er jeg helt enig i den opgavefordeling, som statsministeren og økonomiministeren har beskrevet. Sikring af størst mulig åbenhed og gennemskuelse er en opgave ikke blot for selve pensionsordningerne, men også for regeringen og Folketinget, og derfor kan vi støtte, at man opretter et pensionsmarkedsråd med deltagelse både af repræsentanter for branchen selv og af uafhængige sagkyndige, og jeg synes, der her er grund til også at kvittere for LO's tilslutning og opbakning til, at der etableres et sådant pensionsmarkedsråd.

Jeg tror, rådet kan være med til at skabe gennemsigtighed og gennemskuelse på et område, der er meget kompliceret. Vi kan få belyst branchens investeringspolitik, og vi kan hele tiden følge udviklingen af medlemsdemokratiet og institutternes resultater og omkostninger. Det er et godt fundament for også at fremme demokratiet i de enkelte ordninger. Men beslutninger om, hvordan man konkret fremmer demokratiet i de enkelte pensionsordninger, må træffes af arbejdsmarkedets parter og pensionsinstitutterne selv. Det skal vi ikke gøre her i Folketinget.

På det område er der mange forslag i betænkningen, der kan bidrage til at fremme medlemmernes deltagelse og indflydelse, og jeg synes, der er god inspiration at hente i betænkningen for pensionsinstitutterne og arbejdsmarkedets parter, og derfor skal der også lyde en opfordring fra os til arbejdsmarkedets parter om hele tiden at søge at fremme medlemsindflydelsen og den demokratiske udvikling i ordningerne, sådan at opbakningen til de obligatoriske ordninger også sikres i fremtiden.

Spørgsmålet om flytning pensionsinstitutterne imellem er jo også diskuteret i betænkningen og kommenteret i høringssvarene, og jeg vil give tilslutning til økonomiministerens

bemærkninger på det punkt. Vi synes, det er rigtigt at give lønmodtagerne bedre muligheder for overførsel i forbindelse med virksomheds-overdragelse og virksomhedsomdannelse, men bortset fra det tror jeg vi skal være yderst forsigtige med at indføre friere flyttemuligheder, og det forstod jeg faktisk også at forespørgerne var enige i. Det vil fordyre ordningerne, og det vil frem for alt betyde et farvel til det solidariske element i de obligatoriske ordninger.

Med hensyn til ATP og LD vil jeg gerne give støtte til, at man får udpeget en offentlig repræsentant til ATP's og LD's bestyrelse og repræsentantskab. Det kan være med til at sikre offentligheden indsigt i investeringspolitikken og dermed også være med til at sikre, at det hele tiden er samfundsmæssige interesser, der tilgodeses i investeringspolitikken.

Der har jo tidligere været forslag fremme fra bl.a. V og K om, at man skulle have mulighed for at tage sit indestående i Lønmodtagernes Dyrtingsfond ud, sådan at man kunne anvende det til forbrug eller genanbringe det i en anden form for opsparing, men jeg vil også ved denne lejlighed på det kraftigste fraråde, at man begiver sig ind i sådan en ordning, ikke blot af samfundsøkonomiske årsager, men også fordi en sådan ordning vil påvirke Lønmodtagernes Dyrtingsfonds muligheder for også at investere i små og mellemstore virksomheder og samlet set vil kunne påvirke afkastet fra LD i negativ retning.

Lad mig til slut sige, at forespørgerne både i går og i dag har søgt at skabe det billede i pressen, at de skulle være særlig demokratisk indstillede i forhold til alle os andre her i Folketinget.

Dertil vil jeg sige, at jeg altså ikke tror, der er brug for den form for argumentation eller for en argumentation, der primært – sådan som det var tilfældet i ordføreren for forespørgernes indlæg som indledning til debatten i dag – gik ud på, at det mest er et spørgsmål om, hvorvidt Socialdemokratiet og De Radikale er uenige om dette her eller det bare er en diskussion de to partier imellem.

Jeg tror altså ikke, at den form for populisme eller meget letkøbte argumenter tjener denne sag. Jeg mener faktisk, at det er en meget alvorlig samfundsmæssig sag, som ikke behøver at blive syltet ind i det sædvanlige politiske drilleri, og debatten i dag vil såmænd også afsløre – det har både økonomiministerens og mit eget indlæg faktisk allerede afsløret – at der ikke er

nogen uenighed mellem Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre om det spørgsmål, så det behøver hr. Aage Frandsen ikke at bekymre sig om mere.

Jeg er også meget sikker på, at både medlemmerne af de forskellige pensionsordninger og deres repræsentanter i de styrende organer lytter meget til de signaler, der bliver givet her fra Folketinget under denne debat i dag, både signalet om, at vi er klar til at bidrage til at sikre åbenhed og gennemskuelig, sådan at medlemsdemokratiet også får gode og reelle vilkår at udvikle sig under, og signalet om, at vi respekterer aftalesystemet på arbejdsmarkedet. Og jeg tror, at både lønmodtagersiden og arbejdsgiversiden vil være meget tilfredse, hvis et stort flertal her i Folketinget i dag også vil give den markering, at dette aftalesystem vil vi ikke blande os i.

Endelig er jeg også sikker på, at man lægger mærke til de opfordringer, der i dag kommer til både arbejdsmarkedets parter og pensionsinstitutterne om hele tiden at søge at udvikle medlemsindflydelsen i investeringspolitikken i de obligatoriske ordninger, og jeg tror, det er den bedste måde, hvorpå vi kan sikre en fortsat god medlemsopbakning til de vigtige opsparingsordninger.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Jeg synes jo nok, den socialdemokratiske ordfører, hr. Torben Lund, kunne have benyttet bare en del af sin taletid til at forklare Folketinget og for den sags skyld Socialdemokratiets egne medlemmer og vælgerbefolkningen, hvorfor man i Socialdemokratiet nærer så indgroet en mistillid til, at folk selv kan finde ud af at træffe deres egne valg.

Det er jo de vælgere, Socialdemokratiet selv har brugt som udgangspunkt for at opnå valg til Folketinget, man udtrykker mistillid til, når man ikke tør lade disse mennesker få lov til f.eks. at deltage i en afstemning om, hvem der skal lede disse fonde. Hvordan kan man synes, det er udmærket, at disse mennesker vælger én selv, når man ikke vil lade dem få lov til at deltage i andre valg? Det er for mig at se en gåde, og den gåde har hr. Torben Lund ikke bidraget til at få løst i dag.

I forbindelse med omtalen af de forskellige fonde på arbejdsmarkedet fokuserede hr. Torben Lund meget på, at de er baserede på aftaler mellem arbejdsmarkedets parter osv.

Men ATP-fondens og LD's grundfæstning er jo lovgivning, og det er Folketinget, der i paragrafer har bestemt, hvordan ledelsen dér skal være sammensat, og dér fik vi jo ikke noget indtryk af, om Socialdemokratiet vil være med til, at vi i Folketinget træffer den beslutning, at ledelsen i LD og ATP bliver valgt ved direkte valg. Næh, vi fik at vide, at nu skal der jo udpeges en offentlig repræsentant. Ja, hurra, så er det sikkert en socialdemokrat mere, der kan få et fedt ben at gnave ved at få et kæmpehonorar for at sidde der! Men bortset fra det, hvorfor må den almindelige borger, som har sine penge stående i LD eller ATP, ikke få mulighed for selv at vælge nogle repræsentanter, frem for at de er indirekte valgt?

Socialdemokratiets ordfører, hr. Torben Lund, gjorde meget ud af, at det, det handlede om, var, at der skulle være åbenhed, demokrati og medindflydelse. Særlig med hensyn til det sidste – medindflydelsen – fik vi ingen som helst forklaring på, hvordan denne medindflydelse skulle foregå.

Hvordan er de menneskers indflydelse på forvaltningen af pengene, som en gang hver fjerde eller femte år og ved andre festlige lejligheder får et stykke papir, hvorpå der står, hvor mange penge de har stående i ATP-fonden og LD? Den er nul. De har ingen som helst indflydelse. Når fondene investerer i hundredvis af millioner kroner fejlagtigt, f.eks. i Hafnia, og det hele bliver tabt, så kan de bare med et skuldertræk sige: Nåh ja, det er bare ærgerligt ... at man har ødslet *mine* penge væk!

Hvor er forklaringen på de ting, når den socialdemokratiske ordfører siger, at man går ind for medindflydelse? Hvor er handlingen henne?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg er selvfølgelig ked af, hvis hr. Torben Lund føler, at vi i modsætning til Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre har prøvet på at tage patent på demokratiet. Demokrati er jo et værdiladet ord, og alle går ind for demokrati, men spørgsmålet er selvfølgelig hvilken form for demokrati, og det, som jeg har gjort mig til talsmand for på SF's vegne, er et deltagerdemokrati, altså hvor man er engageret i det, fordi man synes, man har indflydelse, og ikke så meget det, at man meget indirekte har haft indflydelse på, hvem der har indflydelsen. Spørgsmålet i denne forbindelse er, hvad for et demokrati vi taler om.

Det næste, jeg godt vil opholde mig ved, var hr. Kim Behnke i øvrigt også inde på. Jeg anerkender, at der er problemer med at sige til pensionskasserne, at de nu skal indføre demokrati. Det kan vi ikke uden videre gøre, for det er aftalestof, men det betyder ikke, at vi ikke har en mening om det. Vi har i høj grad en mening om det, og det skal vi have, og jeg mener også, at om nødvendigt skal man lovgive om nogle af disse ting.

Men ATP og LD er ikke aftalestof. Jeg ved godt, at ATP i nogle kredse opfattes, som om det er det, LO og DA bliver enige om, men det er det altså bare ikke formelt, og jeg regner med, at Folketinget er det øverste organ her, og at der ikke er nogen andre end Folketinget, der bestemmer disse ting.

Hvad vil man med hensyn til ATP og dyrtidsfonden? Hvis det er omkostningsfyldt med disse afstemninger, som økonomiministeren var inde på, kan man altså afholde dem samtidig med, at vi har kommunevalg, og sige, at der er en 4-årig valgperiode, og så er valgstederne til rådighed og alt det dér. Det er et spørgsmål om vilje og ikke et spørgsmål om bureaukrati.

Det sidste, jeg vil nævne, er, at når hr. Torben Lund nævner størst mulig forrentning, er jeg helt enig. Det tror jeg alle går ind for, men der er ingen, der siger, at fordi medlemmerne bestemmer, får man en ringere forrentning, end hvis der er tale om en ledelse, der er indirekte valgt.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Man må jo sige, at Socialdemokratiets ordførers, hr. Torben Lunds, tale var præget af mange flotte ord, men reelt af intet, som kan sikre indsigt og demokrati i pensionsopsparingsordningerne. Også jeg skal supplere de øvrige spørgere og spørge hr. Torben Lund, hvordan i alverden sammenhængen er i ordførertalen, for hvad angik, at pensionsopsparingsordningerne er aftalt på arbejdsmarkedsområdet, var der ingen tvivl for hr. Torben Lund om, at dér skulle Folketinget ikke blande sig, for der var tale om aftalestof og ikke om et lovgivningsspørgsmål.

Når vi så kommer til spørgsmålet om ATP og LD, er undskyldningen for ikke at ville gøre noget som helst en helt anden, nemlig at det vil blive sværere – og det var så specielt med hensyn til Lønmodtagernes Dyrtidsfond – at investere i små og mellemstore virksomheder.

Jeg kunne tænke mig at spørge hr. Torben Lund: Hvis penge er det egentlig, vi taler om? Er

det hr. Torben Lunds penge, og det derfor er hr. Torben Lund, der skal vurdere, om man skal investere i små og mellemstore virksomheder med hvor meget og til hvilket afkast osv., eller er det investorernes penge? For hvis det er investorernes penge, burde der ikke være megen tvivl om, at investorerne skulle have bare et minimum af medindflydelse på, hvad pengene skulle bruges til. Men svaret fra hr. Torben Lund er blot, at det ville blive sværere for LD at investere i små og mellemstore virksomheder, hvis man gav investorerne mulighed for at flytte deres midler, hæve deres midler osv. Det er jo blot dårlige undskyldninger, og derfor spørger jeg hr. Torben Lund, hvis penge det egentlig er, vi taler om. Er det Socialdemokratiets opfattelse, at det er statens midler, eller er det Socialdemokratiets opfattelse, at det er investorernes midler?

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Jeg er enig med de forrige, der spørger lidt til, om ikke vi kunne få en lidt mere offensiv holdning til en demokratisering af kasserne.

Det, jeg ellers vil spørge hr. Torben Lund om, er den her gentagne påstand om, at 80 pct. af alle er omfattet. Er vi enige om, at der på side 19 i denne betænkning, der er grundlaget for debatten i dag, er en opgørelse, der viser, at der er 1,4 millioner lønmodtagere, der er omfattet – det er altså halvdelen af landets arbejdsstyrke, der er omfattet – og er vi enige om, at går man videre – det kan jeg selvfølgelig ikke forlange, for det er mit eget regnestykke – fremgår det tydeligt af den efterfølgende tabel, at ca. halvdelen af dem, der er omfattet i dag, har en pensionsopsparing, der i gennemsnit svarer til ATP-opsparingen? Alle ved vistnok, hvor stort et supplement til folkepensionen ATP i virkeligheden er.

Når vi snakker om, som hr. Torben Lund gør, at dette er et vigtigt supplement til folkepensionen, kan jeg forstå det, når vi taler om de små 100.000, der har 0,5 mio. kr. eller mere i pensionsopsparing, for dér er det noget, der batter, men for langt de fleste lønmodtagere er det ingenting, og jeg kan ikke forstå, at Socialdemokratiet bidrager til den myte, at vi alle sammen snart er omfattet af en pensionsordning, der giver et vigtigt supplement til vores folkepension.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Det er jo en interessant alliance, der er her i Folketinget: SF, Enhedslisten, Fremskridtspartiet, Dansk Folkeparti. Det er meget betryggende for opsparerne til pension, at man på den yderste højrefløj og den yderste venstrefløj kan finde sammen om at argumentere imod det aftalesystem, vi har på arbejdsmarkedet, for det er i realiteten det, det handler om.

Jeg underkender naturligvis ikke, at medlemmerne skal have så stor en indflydelse som muligt. Jeg har bare den holdning, at når vi nu politisk har overladt det til arbejdsmarkedets parter overenskomstsmæssigt at opbygge et pensionsystem, er det også rimeligt, at det er de parter, der selv indretter deres beslutningskompetence.

Det betyder da ikke, at vi ikke skal opfordre parterne til, at man sikrer demokratiet så godt som muligt i alle regi af hensyn til sine egne medlemmer. Hvorfor skulle man egentlig ikke det f.eks. som tillidsrepræsentant for sine medlemmer, som formand for et forbund, formand for en arbejdsgiverorganisation? Hvorfor skulle man dermed pr. definition være modstander af, at ens medlemmer har indflydelse på de beslutninger, man er valgt til at træffe som tillidsrepræsentant? Det er da en bizar måde at argumentere på, og det er dog en mærkelig holdning at have til de folk, der fungerer som tillidsrepræsentanter både på lønmodtagersiden og på arbejdsgiversiden. Det er i hvert fald ikke en holdning, vi har, og vi synes, det er godt, hvis man sikrer medlemmerne så meget indflydelse som muligt.

Vi synes bare ikke, at Folketinget og da slet ikke den yderste højrefløj og den yderste venstrefløj i Folketinget skal diktere, hvordan sådan noget skal gøres ude i de enkelte organisationer. Først overlader vi dem opgaven at lave de supplerende pensionsopsparinger – noget, vi har brug for som supplement til folkepensionerne og som opsparat kapital til at investere i erhvervslivet, i nye arbejdspladser – og så vil vi bagefter tage initiativet fra dem til, hvordan de indretter beslutningskompetencen de pågældende steder.

Det er da en besynderlig måde at behandle de pågældende på, og jeg tror ikke, det tjener pensionsopparernes interesser, at Fremskridtspartiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten og SF finder sammen om at få opløst vores arbejdsmarkedspensionsordninger, for i realiteten ligger der

også spæde kim i SF's dagsordensforslag i dag til, at et mindretal i pensionsordningerne nu skulle kunne beslutte at træde ud af solidariteten i ordningen og optræde for sig selv.

Det kan godt være, at hr. Aage Frandsen er så naiv, at han tror, at disse mindretal så altid vil træde ud for at lave mere grønne investeringer, men jeg tror, at de mindretal vil træde ud for at skaffe sig et endnu bedre afkast, hvis de kan komme af sted med det. Det vil blive brugt til at skaffe sig ud af det solidariske system, for at et mindretal i givet fald kan få nogle bedre vilkår for sig selv.

Jeg tror, det er helt naivt, sådan som man har lagt det op fra SF's side.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Det var dog et aldeles intetsigende svar, den socialdemokratiske ordfører kunne præstere på de spørgsmål, som blev rejst for et øjeblik siden, og derfor skal jeg ikke undlade at give hr. Torben Lund endnu en mulighed for at besvare de spørgsmål, der blev stillet, i stedet for blot at tale udenom.

Det kan godt være, det overrasker og ærgrer hr. Torben Lund, at fire partier i denne situation går sammen om at arbejde for en større åbenhed og en større demokratisering for pensionsopsparende, og Socialdemokratiet har ikke givet udtryk for noget sådant under denne debat, men hr. Torben Lund må jo lære at leve med, at der er partier, der ønsker sådan nogle ting, og så prøve at svare på de spørgsmål, der stilles.

Et af de spørgsmål, der blev stillet, gik faktisk ikke på det, hr. Torben Lund brugte sin tid til at svare på, nemlig om, hvorvidt man skulle undergrave aftalesystemet eller ej, for det tror jeg ikke der er ret mange der ønsker, men mit spørgsmål gik på ATP og Lønmodtagernes Dyrtidsfond, som er reguleret ved lov af dette høje Ting, og derfor har Folketinget naturligvis også mulighed for at diskutere den enkelte opsparende mulighed for at få indsigt i den opsparing, vedkommende har i ATP eller LD.

Mit spørgsmål til hr. Torben Lund gik i hvert fald på: Hvis penge er det, der ligger i ATP og LD? Er det investorernes penge, for så giver det vel sig selv, at investorerne skal have indflydelse på midlernes placering og eventuelle flytning, eller er det statens midler? Er det hr. Torben Lunds midler? Hvis midler mener Socialdemokratiet egentlig det er? Efter den ordførertale, som hr. Torben Lund præsterede, og det mang-

lende svar her bagefter, kunne man godt få det indtryk, at hr. Torben Lund og Socialdemokratiet er af den overbevisning, at det er statens midler og ikke investorernes midler, og så må jeg sige, at der er en fundamental forskel – og gudskelov for det – på den måde, Socialdemokratiet ser på dette spørgsmål, og den måde, Dansk Folkeparti ser på spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg går ud fra, at det sådan skal være til skræk og advarsel, når hr. Torben Lund taler om, at det yderste højre og det yderste venstre finder sammen. Jeg ved ikke, i hvilket omfang vi har fundet sammen. Det dagsordensforslag, vi har fremsat, er altså alene SF's. Jeg aner ikke, hvad andre partier stemmer, men jeg har fornemmelsen af, at de fleste inklusive hr. Torben Lund stemmer imod. Der er ikke tale om, at man, fordi man er uenig med Socialdemokratiet, behøver at være enig indbyrdes; jeg ved ikke, om hr. Torben Lund også har tænkt på, at den mulighed kunne foreligge.

Af hensyn til det, hr. Torben Lund endnu ikke har svaret på, vil jeg altså også gentage mit spørgsmål: Hvad med ATP og dyrtidsfonden? Det er ikke aftalestof, selv om jeg godt ved, at der er nogle, der tror, at ATP er aftalestof, og at de fra nogle bestemte organisationers side råber op, hvis man rører ved ATP, men indretningen af det er ikke aftalestof.

Med hensyn til dagsordensforslaget vil jeg bede hr. Torben Lund om at læse det i sammenhæng og også i forlængelse af det, jeg selv sagde i mit indlæg, og for at der ikke skal være tvivl, vil jeg gerne skære det ud i pap: Det, der står i pind 4, er, at man giver den mulighed, som også økonomiministeren har været inde på det, inden for lønmodtagerfondenes rammer med en begrænset andel. Det er ikke noget med at gå udenfor; det er inden for lønmodtagerfondenes rammer.

Det næste, der står – det er den sidste pind – er, at de solidariske ordninger, som vi i dag kender inden for kasserne, skal udstrækkes til flere. Det vil sige, vi går selvfølgelig ud fra, at de solidariske ordninger bevares inden for kasserne, ellers kan det ikke have ret megen mening at sige, at det også skal gælde andre. Derfor er der ikke tale om, at det er nogen, der usolidarisk skal kunne lave deres egne opsparinger. Man kan godt bygge denne opsparing op, sådan at man sikrer solidariteten inden for kasserne.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Jeg vil gerne takke hr. Torben Lund for det indlæg, vi fik, fordi det var en meget, meget illustrativ måde at få vist på, hvordan Socialdemokratiet ser på disse ting. Det var overlegent, det var arrogant, og det var fyldt med mistillid til de mennesker, det her drejer sig om. Hvis det dagsordensforslag, der foreligger fra SF, bliver vedtaget, betyder det jo, at man får opløst arbejdsmarkedspensionerne. Mistillid, mistillid, mistillid til de mennesker, hvis penge det drejer sig om.

Hvorfor tror hr. Torben Lund ikke, at de mennesker vil varetage deres egne interesser bedst muligt? Hvorfor forventer hr. Torben Lund, at de mennesker vil ødelægge det, der er godt for dem selv? Det er jo i den grad mistillid. Hr. Torben Lund brugte formuleringen: Jeg tror ikke, det tjener pensionsopparernes interesse, at det yderste venstre finder sammen med det yderste højre. Jeg tror, de fleste pensionsopparere er hamrende ligeglade med, hvad hr. Torben Lund tror.

De mennesker skal have nogle frihedsrettigheder frem for det, hr. Torben Lund giver udtryk for, nemlig en tvungen solidaritet. Den solidaritet, hr. Torben Lund giver udtryk for, er solidaritet, som hr. Torben Lund vil definere den, og som hr. Torben Lund kræver ret til at bestemme hvordan skal være udformet. Hvor er friheden, hvor er demokratiet, hvor er det, som hr. Torben Lund sagde, der skulle være, nemlig åbenhed, demokrati og medindflydelse? Det er jo ikke det, Socialdemokratiet går ind for. Det, Socialdemokratiet går ind for, er jo det, vi fik anskuelighedsundervisning i her for lidt siden, fuldstændig mistillid til de almindelige danskere. De har ikke forstand på noget som helst, de investerer pengene i de forkerte ting, og det hele ender nok med at gå i opløsning.

Men det er altså de mennesker, som bl.a. har stemt på hr. Torben Lund. Er det også udtryk for, at tingene er ved at falde fra hinanden og ved at gå i opløsning, at de stemmer på hr. Torben Lund? Selvfølgelig ikke. Det er udtryk for demokrati, at mennesker træffer et valg. At jeg så synes, at valget måske er lidt uklogt, er en politisk holdning, man kan have til tingene, men det, at folk har den frihed, må hr. Torben Lund da også gå ind for. Men det har vi altså i dag fået anskuelighedsundervisning i ikke er tilfældet, og det vil jeg gerne takke for.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Jeg forstår ikke, hvordan hr. Torben Lund kunne finde frem til, at Enhedslisten angriber aftaleretten, bare fordi vi opfordrer Socialdemokratiet til at være lidt mere offensivt i sådan en debat om demokratisering af pensionskasserne.

Men når jeg tager ordet, er det, fordi jeg ikke fik svar på spørgsmålet om, hvor mange der har en pensionsopsparing, der er noget værd, for det er faktisk relativt få mennesker på det danske arbejdsmarked, og det er en realitet, jeg også synes, hr. Torben Lund skulle forholde sig til.

Så fik vi en ny af de påstande, som oftest bruges, når vi taler om pensionsordninger. Det var den, der hed, at de fremmer opsparing i samfundet til gavn for investeringerne. Er hr. Torben Lund klar over, at den måde, vi har indrettet vores pensionsordninger på med fradrag, betyder, at af de 1.000 mia. kr., der ligger i pensionskasserne og i pensionsordninger af forskellig art, er de 500 mia. kr. – altså halvdelen – udtryk for et skattefradrag, penge, der er trukket fra i skat og ikke er kommet fællesskabet til gode? 500 mia. kr. mangler simpelt hen i statskassen, og de er fordelt med 500.000 kr. pr. ingeniør og nul kr. pr. arbejdsløs.

Jeg vil godt vide, hvor den ekstra opsparing er, når de 500 mia. kr. ligger dér til evig tid, og det er et stadig voksende beløb. De er jo sådan set kun erstattet af en statsgæld, og det vil sige, at de er erstattet af statsobligationer. Det er sådan set kun et udtryk for, at der i pensionskasserne er ophobet statsobligationer og ikke noget med investeringer i erhvervslivet. Det er sådan set statsobligationer, som de unge mennesker, man ellers har sagt så meget om skal efterlades et godt samfund, får i fremtiden. Det er statsobligationer, de unge mennesker her i landet kommer til at betale af på til sin tid.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Først vil jeg gerne sige undskyld til hr. Kristian Thulesen Dahl, fordi jeg ikke svarede på et spørgsmål i første omgang, men jeg var nødt til at svare på det væsentligste spørgsmål først. Så vil jeg sige til spørgsmålet om LD og ATP, at jeg er fuldstændig enig i de begrundelser, som økonomiministeren gav i sit indlæg, for at man ikke skal indføre direkte valg til ATP's og LD's bestyrelser. De begrundelser var i tre led og drejede sig bl.a. om, at der er så mange medlemmer i de pågældende ordninger, der blev nævnt

omkostninger, der blev nævnt, at pensionsopsparingen er forholdsvis beskednen for hver enkelt, og at det kan være vanskeligt at vække den enkeltes interesse. Jeg tror, vi får meget mere ud af, at man får lavet en offentlig repræsentation i ATP's bestyrelse, og at man får en offentlig repræsentation i LD. Så vil jeg i øvrigt gerne sige til det med, at der skulle være mistillid til medlemmerne. Jeg nærer ingen mistillid til medlemmerne, jeg siger nemlig herfra, at vi ikke skal diktere den beslutningskompetence, som skal besluttes ude i de enkelte pensionsinstitutter, i lønmodtagerorganisationerne og i arbejdsgiverorganisationerne.

Hvis ikke det er udtryk for tillid til medlemmerne af de pågældende organisationer, at vi trygt overlader ansvaret for den opgave til dem, ved jeg ikke, hvad det er. Det opfatter jeg som tillid til de pågældende medlemmer og også tillid til, at de vil fungere aktivt som medlemmer.

Det, vi kan bidrage til, er at sikre, at der er en tilstrækkelig gennemskuelse på dette område. Det er meget uoverskueligt med de mange forskellige ordninger, der er. Det kan være svært at skaffe sig et tilstrækkeligt overblik, og vi kan bidrage til at skabe åbenhed. Dertil kan det pensionsmarkedsråd, som økonomiministeren har lagt op til, være et vigtigt bidrag til at skaffe tilstrækkelige informationer til, at de enkelte medlemmer og de enkelte organisationer kan udøve deres medlemsindflydelse. Det synes jeg er meget mere vigtigt, og det er et meget mere reelt grundlag for demokrati end det, man her lægger op til, hvor jeg ved, at nogle jo satser på, om man kunne få opløst Lønmodtagernes Dyrtidsfond. Det er i realiteten det, det handler om.

Lars Løkke Rasmussen (V):

Spørgsmålet om demokratisering af lønmodtagerfondene, ATP og LD, og pensionskasserne, er et vigtigt spørgsmål, der presser sig mere og mere på, i takt med at stadig flere lønmodtagere omfattes af aftale om arbejdsmarkedspension, og i takt med at pensionsformuerne vokser og vokser.

Mere end 1,7 millioner er i dag omfattet af aftaler om arbejdsmarkedspension, 3,9 millioner danskere har pensionsrettigheder i ATP, og de samlede pensionsformuer udgjorde ved udgangen af 1994 ca. 800 mia. kr. eller 80 pct. af 1 års bruttonationalprodukt svarende til omkring 160.000 kr. pr. dansker. Alle tre tal vil vokse i de kommende år, mest eksplosivt tallet for formuerne, som ifølge økonomiministerens oplysning

ger i besvarelsen af forespørgslen her i dag allerede har passeret de 1.000 mia. kr., hvilket modsvare bruttonationalproduktet.

Forvaltningen af pensionsformuerne vil derfor både få en stadig større samfundsøkonomisk betydning – allerede i dag ejer pensionsinstitutterne knap ¼ af samtlige obligationer og aktier noteret på Københavns Fondsbørs – og også en stadig større betydning for den enkelte lønmodtager.

Fra Venstres side skal der derfor lyde en tak til SF for at rejse denne vigtige debat, som jeg føler vi med betænkningen fra udvalget om mere demokrati og åbenhed om pensionsinstitutternes investeringsbeslutninger har fået et godt grundlag for at føre.

Ikke mindst på den baggrund må jeg sige, at regeringens besvarelse af forespørgslen her i dag skuffer mig meget. Hvis man skal koncentrere det til nogle overskrifter, forstod jeg, at det, statsministeren sagde, var, at han opfordrede folk rundt omkring i branchen til at læse betænkningen, og det var nogenlunde også det, der stod tilbage efter økonomiministerens besvarelse, og så ville man nedsætte endnu et overflødig organ, et stort pensionsmarkedsråd, som skal bidrage yderligere til det bureaukrati, vi ellers har rigeligt af i Danmark.

Der var ikke meget at hente i besvarelsen, og jeg deler faktisk synspunktet hos dem, der har taget korte bemærkninger om, at det var meget lidt offensivt besvaret, og det gør jeg også, selv om jeg ikke vil karakterisere mig selv, som hr. Torben Lund var inde på det, som tilhørende hverken det yderste venstre eller det yderste højre.

I Venstre er vi stærkt optaget af at sikre den enkelte lønmodtager indflydelse på egne pensionsvilkår. I en tid, hvor den kritiske forbruger som begreb prises, når talen falder på økologiske fødevarer og på fransk rødvin, er der altså noget modsætningsfyldt i, at den enkelte i langt de fleste tilfælde er helt uden reel indflydelse på, hvordan egne pensionsbidrag forvaltes, og her er det vigtigt at holde fast ved, at pensionsbidraget, der aftales i forbindelse med overenskomsterne, jo er et personligt gode, en personlig ydelse på linje med løn, arbejdstid og bløde pakker. Det er ikke en gave, der falder ned fra himlen, men det er en del af modydelsen for udført arbejde, som blot ikke kommer til direkte udbetaling, men investeres med henblik på ordentlige vilkår i pensionsalderen. Ud fra en folkestyrebetragtning, ud fra en demokratisk

betragtning er det derfor kritisabelt, at den enkelte afskæres fra indflydelse på, hvordan denne helt personlige ejendomsret til fremtidig pension forvaltes.

Ingen skal derfor være i tvivl om, at vi i Venstre generelt helst ser, at den enkelte pensionsopsparer får en ret til at stemme med fødderne. Mere åbenhed om investeringspolitikken, fælles nøgletal, sådan som det foreslås i betænkningen, er naturligvis fornuftige skridt i den rigtige retning, men det enkelte individ, den enkelte dansker vil alligevel have svært ved at slå sig igennem. Den ultimative indflydelse vil kun kunne sikres gennem en ret til at flytte egne pensionsbidrag, og det kan sagtens laves på en måde, hvor man sikrer solidariteten alligevel; man kan blot se på det, der sker i Sverige for tiden på pensionsområdet.

Når vi taler om de kollektive arbejdsmarkedspensioner, er udfordringen om at leve op til den kritiske pensionsopsparers berettigede krav om indsigt og indflydelse dog i første omgang, det medgiver jeg, en udfordring til arbejdsmarkedets parter. Sikres den enkeltes rettigheder ikke på tilfredsstillende vis her, bliver det dog i sidste ende her i Folketingssalen, at demokratiet må sikres.

I første omgang mener jeg dog, at vi bør koncentrere debatten om at feje for egen dør. Hvordan ser det ud med demokrati, med åbenhed og med indflydelse i de pensionsordninger, som Folketinget har et direkte lovgivningsansvar for, nemlig Lønmodtagernes Dyrtidsfond og ATP?

Det ser meget sløjt ud. Det ser utrolig sløjt ud.

Tager vi LD, er der intet fornuftigt holdbart argument for at fastholde stavnsbindingen af 1,7 millioner danskere til Lønmodtagernes Dyrtidsfond. Den fortsatte beslaglæggelse af lønmodtagermidler i LD er efter Venstres mening urimelig og formynderisk. Vi så gerne, og det er jo ingen hemmelighed, midlerne frigivet, også for at stimulere den danske økonomi i en periode, hvor opsvinget synes at være forsvundet. Det er der desværre ikke politisk flertal for, men det burde der til gengæld så let kunne skabes for at give frihed til den enkelte til at flytte egne LD-midler til andre pensionsinstitutter. Vi taler jo her om personlige dyrtidsportioner, der blev indefrosset i perioden 1977-79, og hvor man kan slå op på kontohaverne og præcist se, hvor meget den enkelte har stående i LD, og vi har da også med glæde noteret os, at et enigt udvalg har konkluderet, at en sådan frihedsgrad kan man gennemføre uden nævneværdige problemer.

Jeg er enig med økonomiministeren, som på et tidspunkt sagde, at det jo er opsparenes egne penge. Det er opsparenes egne penge, og lad os da give dem friheden til at placere dem dér, hvor de føler, at pengene gør størst nytte. Har man stor tillid til lønmodtagerne, og det forstod jeg at den socialdemokratiske ordfører havde, og har man også stor tillid til LD, og det forstod jeg også at den socialdemokratiske ordfører havde, er der sådan set intet problem, for så er der jo ikke en eneste fornuftig lønmodtager, der vil gøre brug af retten til at flytte midlerne væk fra LD.

Ser vi på ATP-ordningen, må vi sige, at i takt med, at arbejdsmarkedspensionerne vinder frem, har vi i Venstre sværere og sværere ved at se ideen med opretholdelsen af en særskilt pensionsordning af relativt beskeden betydning for den enkeltes pensionsvilkår. Også her må vi imidlertid konstatere, at der er et flertal i Folketinget uden om Venstre, der endda har besluttet at udvide ordningen til også at omfatte personer uden eller med kun marginal arbejdsmarkedstilknytning. Stort set alle danskere vil derfor fremover være omfattet af ordningen, og ikke mindst i det lys bliver spørgsmålet om at sikre den enkeltes rettigheder i denne kolos af en pensionsordning et helt centralt spørgsmål, ikke mindst fordi arbejdsministeren jo for et år siden mod vores anbefaling ændrede reglerne for udpegning af ATP's repræsentantskab og bestyrelse, så alene organisationer tilknyttet hovedorganisationerne har en mulighed for at blive udpeget.

En stor gruppe på arbejdsmarkedet er således uden selv en teoretisk mulighed for at få indflydelse på ATP's investeringspolitik. Det gælder f.eks. de mere end 50.000 mennesker, der er organiseret i Kristelig Fagforening. De har ingen adgang til at søge indflydelse her, og den nye store gruppe af ATP-bidragsgivere, som et flertal her i Folketinget har lukket ind i ordningen, har heller ingen adgang. Her skal man så sikre demokratiet ved at vælge en offentlig repræsentant, men det tror vi ikke på.

Man må sige, at når vi snakker ATP, snakker vi virkelig om et demokratisk underskud, der batter, og det er et demokratisk underskud, som regeringen i realiteten intet vil gøre for at betale. Det er dybt, dybt skuffende, at regeringen ikke har et mere offensivt bud her, ikke mindst i lyset af, at arbejdsministeren under forhandlingerne om ændringen i ATP's repræsentantskab sidste år tilkendegav, at når vi fik denne rapport fra

Økonomiministeriet, skulle vi tage hul på en diskussion om, hvordan vi sikrede demokratiet i ATP. Det gør man ved at vælge én offentlig repræsentant; det er sølle.

Om SF's idé om direkte valg til bestyrelsen for ATP må jeg sige, at det er en idé, vi ikke tror meget på i Venstre. Vi har noteret os fra betænkningen, at omkostningerne alene ved at sende et brev ud til ATP-bidragyderne vil modsvare det, der i dag er de samlede omkostninger ved at administrere hele ATP-ordningen, nemlig 80 mio. kr.

Vi tror også, at der vil blive et problem med hensyn til at skabe engagement hos den enkelte, når man får så lille en andel af indflydelsen. Der vil jo være flere stemmeberettigede til ATP's bestyrelse, end der er til Folketinget. Bestyrelsen er meget mindre end Folketinget. Det vil være en marginal indflydelse, den enkelte får.

Den rigtige vej at gå er derfor også her at gå den individuelle vej: at sikre den enkelte ATP-bidragyder en mulighed for at placere sit ATP-bidrag dér, hvor man har mest lyst til det. Det vil være demokrati, der er til at forstå. Det vil være demokrati, der er til at tage og føle på.

Bendt Bendtsen (KF):

Også fra konservativ side hilser vi debatten i dag velkommen.

I Det Konservative Folkeparti er vi tilfredse med, at arbejdsmarkedets parter i så høj grad har ladet pensionsordningerne indgå i overenskomsterne. Vi er tilfredse med udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne og den ansvarlighed, der er udvist i forbindelse med de overenskomstforhandlinger, der er gennemført.

I dag er som tidligere nævnt 1,7 millioner lønmodtagere omfattet af aftaler om arbejdsmarkedspension. Det svarer som også nævnt til 80 pct. af de beskæftigede lønmodtagere. Jeg synes nok, at vi i dag må konkludere, at arbejdsmarkedspensionen hermed udgør en væsentlig andel af det danske pensionssystem.

Når vi i dag taler om arbejdsmarkedspensionsordningerne, der omfatter de aftalebaserede ordninger samt ATP og LD, kan det ikke gøres, uden at vi også har de to øvrige kategorier med i baghovedet, nemlig de individuelle frivillige pensionsordninger og så det, vi alle kender: folkepensionen og de tilhørende sociale pensionsordninger, der udgør det grundlæggende sikkerhedsnet.

Inden nogen straks forfalder til at lovgive på det aftalebaserede område, vil jeg godt trække følgende elementer frem:

Det danske arbejdsmarked bygger på et unikt system, nemlig det aftalebaserede arbejdsmarked. Det var trepartsforhandlingerne i 1987-88 sammen med anbefalingen fra Arbejdsmarkedspensionsudvalget, som gav grobund for de mange pensionsordninger, som efterfølgende blev indgået ved overenskomsterne i 1989 og 1991.

Det er vigtigt i dag at understrege betydningen af den danske aftalemodel. Der er skabt tradition for, at pensionsordningerne etableres og udbygges ved aftaler mellem arbejdsgiverorganisationer og lønmodtagerorganisationer. Det bør vi holde fast i. En af de afgørende fordele ved aftalemodellen er i høj grad den tilslutning til det regelgrundlag, der er tilvejebragt for bl.a. finansieringen af arbejdsmarkedspensionerne.

I Det Konservative Folkeparti er vi godt tilfreds med denne model. Den konkrete udformning af demokratiske procedurer i arbejdsmarkedets organisationer er og bliver et anliggende for de pågældende foreninger og deres medlemmer.

Umiddelbart kan vi i Det Konservative Folkeparti have meget tilovers for en friere flytteri i pensionsopsparingen. Friere flytteregler og mere fleksibilitet vil bidrage til større konkurrence mellem pensionsinstitutterne. Større konkurrence vil også medføre en større åbenhed og lavere omkostninger til fordel for medlemmerne.

Betænkningen peger på problemstillingen omkring den frie flytteri, herunder muligheden for spekulation. Eksempelvis kan der opstå spekulation ud fra helbredsmæssige forhold i ydelsessammensætningen. Der peges også på lovgivning i den retning. Med hensyn til fri konkurrence og medlemmernes interesse må det overordnet spille en meget, meget stor rolle.

Men så vil jeg også sige, at eventuelle ændringer bør drøftes ved overenskomstforhandlingerne, og det vil ødelægge den danske pensionsstruktur, hvis politikerne griber ind i ordningerne. Jeg må gøre opmærksom på, at en politisk indgriben vil være i modstrid med den oprindelige tanke i 1988-89, hvor politikerne netop overlod det til arbejdsmarkedets parter at etablere og udbygge pensionsordningerne.

Jeg synes også, det er vigtigt at holde sig for øje, at jo mere politikerne blander sig i forhold, som er aftalt arbejdsmarkedets parter imellem, jo større er faren for, at parterne siger: Er dette område i øvrigt ikke et område, som vi i fremtiden bør overlade til Folketinget? Så kan jeg

hilsen og sige, at så får vi problemer. Det kan ingen være i tvivl om.

Derfor mener jeg også, at meldingen i dag herfra må være helt klar: Folketinget skal ikke blande sig i de ordninger, der er aftalt af arbejdsmarkedets parter. Det klares bedst af parterne selv.

Når det er sagt, vil vi da gerne fra konservativ side opfordre arbejdsmarkedets parter til nøje at drøfte de muligheder, der er for en yderligere demokratisering.

Så kan der være lidt rigtigt i det, SF's ordfører siger om den signalværdi, der er her fra Folketingets talerstol i dag. Men jeg tror, vi skal passe på med at sige, at vi vil gerne tale med arbejdsmarkedets parter, og makker de ikke ret, så lovgiver vi. Det vil vi godt advare imod.

I betænkningen overvejes forskellige modeller for at give medlemmerne i de halvoffentlige pensionsinstitutter, LD og ATP, direkte adgang til at udpege repræsentanter til repræsentantskab og bestyrelse. I Det Konservative Folkeparti ønsker vi LD afviklet. Derfor er diskussionen om demokratisering i LD unødvendig set med vore øjne. De midler, der er bundet i LD, hidrører som tidligere nævnt fra indefrosne dyrtidsportioner, og vi er helt klart enige i de signaler, der er kommet fra Venstre om, at der skal være muligheder for at få disse midler frigivet.

Skulle der endelig fires på dette standpunkt, burde lønmodtagerne i det mindste frit kunne flytte de midler, som de er berettigede til, til en anden pensionsordning.

Fra konservativ side er vi også positive over for en demokratisering af ATP, så medlemmerne kan få større indflydelse på pensionsordningerne. Med hensyn til ATP peger betænkningen på flere muligheder for større direkte medlemsindflydelse. Det er rigtigt, at hvad angår de direkte valg, er det jo sådan i dag, at udpegningen sker for tre år, og vi må sige, at går vi ind på et direkte valg, er det – under hensyntagen til omkostningerne – nok et stort spørgsmål, om det vil stå mål med resultatet.

Det samme gælder valg af investeringsråd. Det, vi kunne diskutere, var måske, om en fem-årig valgperiode med direkte valg kunne være en mulighed. I det mindste kunne man se på direkte valg på faglige kongresser frem for en udpegning af medlemmerne. Større medlemsindflydelse vil kunne skabe et højere informationsniveau, mere åbenhed om afkast, risiko, omkostninger og konsolidering.

Derimod er der ikke brug for, at der kommer flere offentlige repræsentanter i bestyrelsen, som dermed bl.a. får indflydelse på fastsættelse af ATP-bidraget, der jo som bekendt ofte er et led i overenskomstfornyelsen på det private arbejdsmarked. Dog har jeg noteret mig økonomiministerens bemærkninger fra talerstolen i dag om, at der er lovgivning på vej på området offentlig repræsentation i ATP, og at vedkommende ikke skal have indflydelse på selve fastsættelsen af ATP-bidraget. Den sidste del af denne sætning kan vi være tilfreds med, men som sagt: Vi ønsker ikke flere offentlige repræsentanter i ATP.

I Det Konservative Folkeparti vægter vi åbenhed og information højt, da det er nødvendigt for at skabe indsigt i pensionsordningerne. Heretter kan vi få debatten om ordningernes indretning, aktiviteter og ydelser til brugere.

I betænkningen overvejer man muligheden for at udarbejde sammenlignelige nøgletal og en årlig redegørelse, der kan sikre større gennemsigtighed og en bedre information om pensionsinstitutternes afkast, risiko, omkostninger og konsolidering.

Det foreslås også i betænkningen – og jeg har også noteret mig økonomiministerens bemærkninger i dag om dette – at oprette et pensionsmarkedsråd. I Det Konservative Folkeparti mener vi, at det er hensigtsmæssigt med initiativer som udarbejdelse af sammenlignelige nøgletal og en årlig redegørelse for at skabe større åbenhed og gennemsigtighed. Men vi kan ikke rigtig gå ind på økonomiministerens model med et pensionsmarkedsråd. Vi mener, at en sådan opgave bør varetages af Finanstilsynet, som i forvejen offentliggør nøgletal på pensionsområdet. Vi mener ikke, det er nødvendigt at etablere et pensionsmarkedsråd, som kræver mange ressourcer og skaber mere bureaukrati.

Jeg har også noteret mig – i hvert fald som vi læser SF's dagsorden i dag – at arbejdsgiverne på det nærmeste er udelukket fra ATP's bestyrelse.

Vi kan meddele, at vi kan ikke støtte SF's dagsorden.

Bjørn Elmquist (RV):

Det må kunne fastslås som et ubestrideligt faktum, at den øgede pensionsopsparing i Danmark har positive konsekvenser. Især når midlerne investeres fornuftigt og giver øgede arbejdspladser, er det et plus for samfundet og naturligvis også for den enkelte opsparer. Det

gælder både, mens man er aktiv i sin erhvervs-karriere, og når man pensioneres og altså skal til at have gavn af de penge, som har arbejdet.

Det er rigtigt, at ser vi på status quo i dag, kan vi konstatere, at der er uligheder. Det er startet, selvfølgelig, med disse pensionsopsparinger hos de stærkere, hos de veluddannede, hos dem, der var sikre i sædet på arbejdsmarkedet. Deri kan Enhedslisten jo have ret. Vi har hørt, at hr. Frank Aaen har været oppe og pege på det i sine korte bemærkninger. Men alligevel må man da kunne fastholde, at der er ved at blive rettet op på disse ting. Det breder sig til andre dele af befolkningen. Og det vil også være en vigtig opgave, at denne udvikling fortsætter.

Det Radikale Venstre har som en af sine hjer-tesager det demokratiske aspekt, demokratiseringen i forbindelse med de opsparede midler. Vi har hørt historiske citater. Jeg noterede mig, at hr. Aage Frandsen skulle tilbage til 1930'erne for at kunne karakterisere Det Radikale Venstres holdning og måske finde frem til noget, som han måske synes ikke var helt overensstemmende med det, vi står for i dag. Det synes jeg nu ikke er korrekt, men han skulle altså tilbage til 1930. Jeg observerede, at for så vidt angår Socialdemokratiet, kunne han nøjes med at gribe få år tilbage. Men jeg synes ikke, det er rigtigt at sige, at der er dette paradoks, som hr. Aage Frandsen var inde på.

Jeg vil godt interessere mig lidt mere for de definitioner, som ligger i demokratiet. Det undrer mig i og for sig, at man ikke har haft det fremme i debatten indtil nu, men det afgørende kriterium for, om der foreligger et demokrati, er, om det er flertallet, der bestemmer. Det skal vi dog ikke blive stående ved. Der skal også være en beskyttelse for mindretal, for ellers ender vi i flertalsdiktaturet, hvad man også kan kalde demokratiet.

Det er jo også den balance, som det handler om, når vi taler om indflydelse på pensionsmidlerne, og vi må selvfølgelig aldrig ende i den situation, at det er mindretallet, der bestemmer på tværs af flertallets ønsker, for så er vi tilbage i diktaturets situation igen.

Der er også en anden begrænsende faktor, der hænger sammen med det her: hensynet til det solidariske fællesskab eller den fælles solidaritet. Mulighederne for, at man kan opnå optimalt afkast af sine midler, afhænger jo af, at midlerne ikke bliver for spredte. Det gamle ord med de mange bække små, der gør en stor å, ville jo så ende med, at de mange bække små aldrig kom til at gøre den store å.

Der ville også være en risiko, som kunne lure, hvis vi trak det med mindretalsbeskyttelsen for langt ud, nemlig at alle de såkaldt gode liv, de stærke, blev samlet i én gruppe under visse ordninger, og at alle de svage, det vil sige de dårligere liv, samledes i en anden, og så ville der jo igen ikke være nogen solidaritet.

Ser vi på situationen i dag på disse kassers område – og det er altså meget bredt – er det så som så med den konkrete demokratiske indflydelse. Den står på ingen måde mål med spredningen af ejendomsretten, hvis vi måler det ud fra den formelle adkomst til de opsparede pensionsmidler.

For så vidt angår fremtiden, ser Det Radikale Venstre det som et vigtigt mål at fremme demokratiseringen. Man kan drøfte, hvorfor det ikke er sket, og det fører så videre til diskussionen om, hvordan vi bør styrke det.

Vi vil gerne advare mod en vidtgående konkret lovgivning af obligatorisk karakter, hvor man blander sig direkte i forholdene i de enkelte pensionskasser. Demokrati kan og skal ikke stoppes ned i halsen på folk. Vi må som lovgivere respektere det, vi kan kalde den grundlovs-sikrede foreningsfrihed, organisationsfrihed, det vil altså sige de enkelte kassers, de enkelte foreningers, de enkelte fondes mulighed for selv at regulere forholdene.

Det, vi som lovgivere skal, er at skabe mulighed for ved generelle lovmæssige rammer at gennemføre de demokratiske ordninger, som deltagerne, medlemmerne ønsker. Det fremmes, hvis vi skaber åbenhed og gennemsigtighed, så der bliver viden og eventuel motivering hos de mennesker, som så konkret kan benytte sig af de demokratiske muligheder, der melder sig.

Vi har i Danmark ingen sanktioner over for vælgere, som beslutter sig til ikke at benytte sig af deres stemmeret ved f.eks. folketingsvalget. I nogle lande giver man bøder, hvis folk ikke stemmer, men det kan vi ikke, og på samme måde må vi også respektere, om der i f.eks. pensionskasser er mange medlemmer, der ikke ønsker at engagere sig ud fra den betragtning måske, at det har de valgt en bestyrelse til, og de har tillid til, at det, som bestyrelsen foretager sig, er fornuftigt nok.

Vi kan se det i en række af de pensionskasser, som har været i gang i mange år – det var jeg inde på i starten – blandt de mere veluddannede i arbejdsstyrken, i Juristernes & Økonomernes Pensionskasse, i ingeniørernes pensionskasser. Der har været forsøg på fra dele af medlems-

kredsen at starte alternative bevægelser, men alligevel har det jo ikke resulteret i de store omvæltninger, og det tager jeg, som også er medlem af en af disse kasser, som et udtryk for, at der er masser af medlemmer, som føler sig tryggest ved, at det foregår på den måde og altså ikke ønsker at benytte af deres medlemskab til også at engagere sig på den måde.

Det Radikale Venstre er ikke i tvivl om, at de forslag, som statsministeren og økonomiministerens har redegjort for her fra talerstolen, vil styrke den demokratisering og tendensen til den demokratisering, som vi efterlyser, og i hvert fald øge mulighederne for, at de enkelte medlemmer får bedre redskaber i hænde, så vi måske kan se, at der er flere, der vil motiveres til at blande sig i, hvad der sker i deres kasser.

Vi synes, at forslaget om at etablere et pensionsmarkedsråd er meget fornuftigt. Vi hæfter os ved, at der skal komme en årlig redegørelse, og at man her, som det peges på i betænkningen, beskæftiger sig med fire aspekter: medlemsindflydelsen i de obligatoriske ordninger, udbredelsen af arbejdsmarkedspensionsordningerne, pensionsinstitutternes investeringspolitik og så konkurrenceforholdene, altså at fremstille analyser af udviklingen i pensionsinstitutternes nøgletal, herunder resultat- og omkostningsudvikling. Jeg har hæftet mig ved i hørings svarene, at næsten alle organisationerne siger, at det er overflødigt, og at man ikke synes, det er nogen god idé; men her er vi altså ganske uenige i den vurdering og støtter det.

Også forslaget om at indsætte en offentlig repræsentant i ATP's og LD's bestyrelser synes vi er fornuftigt. Mange af de bemærkninger, jeg er kommet med hidtil, gælder ikke for ATP og LD; dér er medlemmerne jo kommet til på en anden måde.

Flyttemulighederne, som også økonomiministerens er inde på, som kan øge mobiliteten på arbejdsmarkedet, er vi også tilhængere af.

Vi håber meget på, og vi vil gøre vort til, at udviklingen også på længere sigt – for det er ikke noget, der klares med et snuptag fra den ene dag til den anden – går i retning af øget demokratisering på dette område. Der er i rapporten nævnt forskellige muligheder: at man får endnu flere medlemmer valgt ind i bestyrelserne, og der nævnes så også de forskellige investeringspuljer.

Et emne, vi fra Det Radikale Venstres side meget gerne ser debatteret yderligere, er det, som i øjeblikket står i loven: forpligtelsen til, at

pensionskasserne skal sikre størst mulig forrentning. Vi synes, at udtrykket størst mulig forrentning er noget, der med introduktionen af begrebet den politiske forbruger i bred forstand bør sættes spørgsmålstegn ved. Hvad der ud fra en meget nøgtern snæver økonomisk betragtning måske nok vil føre til det størst mulige udbytte på kort sigt, kan over en længere årrække vise sig at være en temmelig dårlig investering. Ikke alle omkostninger tages med i betragtning, man tager ikke højde for det, vi kan kalde den bæredygtige udvikling, de miljørigtige investeringer, som også flere og flere banker tager i betragtning, når de låner deres penge ud. Disse aspekter ser vi meget gerne inddraget i den kommende debat på det her område.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Jeg kan forstå på hr. Elmquist, at Det Radikale Venstres vigtigste bidrag til debatten i dag er, at man gerne vil deltage i en kommende debat.

Hvorfor benytter Det Radikale Venstre sig ikke af muligheden for, når nu tingene er dagsordenssat i dag i Folketinget, at være med til at få flyttet nogle hegnspæle? Der er afgivet rapporter, der er lavet undersøgelser osv. osv. Det, der jo egentlig er meningen vi skal foretage i dag, er, at vi skal gribe til handling, frem for som hr. Elmquist sagde: Vi vil gerne deltage i den fremtidige debat.

Ja, det håber jeg da at Det Radikale Venstre vil. Det vil vi vel alle sammen. Men det kan vel næppe være udgangen på det her. Og de arme medlemmer, der sidder derude og har penge stående i LD eller i ATP, for dem er det jo en ringe trøst, at det eneste, de fremover kan se frem til som bidrag fra Det Radikale Venstre, er, at partiet vil deltage i debatten.

Hr. Elmquist var ude i nogle lange betragtninger om, at der i andre lande er pligt til at deltage i parlamentsvalg, og at man får bøder, hvis ikke man stemmer osv. Altså, der er jo ikke tale om, at der er for meget demokrati i de her forskellige kasser. Der er nærmest tale om, at der slet ikke er noget demokrati.

Så alle filosoferinger om, hvorvidt folk nu vil deltage, om man skal have bøder, hvis ikke man afgiver sin stemme osv., er jo fuldstændig irrelevant for den debat, vi har i dag, al den stund de pågældende mennesker end ikke har mulighed for at få lov til at afgive en stemme. De har mulighed for at stemme på nogle folketingsmedlemmer. Disse folketingsmedlemmer skal

så i fællesskab og med dronningens mellemkomst osv. danne en regering, og nu kan vi så forstå på det, at udgangspunktet bliver, at der af en eller anden minister skal udpeges en eller flere offentlige repræsentanter til nogle af de her fondsbestyrelser.

Hvor er vælgeren? Hvor er pengeindehaverens indflydelse? Den er nul. Det er ikke engang muligt med decimaler at beregne den. Så jeg efterlyser en mere aktiv deltagelse fra Det Radikale Venstre med nogle holdninger med hensyn til, hvordan de her ting burde være frem for blot en tilkendegivelse om, at man vil deltage i en fremtidig debat.

(Kort bemærkning).

Lars Løkke Rasmussen (V):

Med fare for, at hr. Torben Lund nu om et øjeblik proklamerer, at jeg tilhører det yderste højre, vil jeg sige, at jeg ord til andet er enig i det, hr. Kim Behnke sagde.

Hr. Bjørn Elmquist sagde: Demokrati kan og skal ikke stoppes ned i halsen på folk. Det er jeg meget enig i. Men det spørgsmål, man så må stille hr. Bjørn Elmquist, er: Hvis der nu skulle være en eller anden derude, der havde lyst til at sluge den pille, der hedder demokrati, hvad er mulighederne så for det, og hvordan ser den pille ud, som altså ikke skal stoppes ned i halsen, men som skal indtages efter et frit valg? Hvad er muligheden for den danske lønmodtager, der har fået indefrosset sine dyrtidsportioner i 1977-79, for at gøre demokratisk indflydelse gældende i LD's bestyrelse? Hvad er min mulighed for at gøre demokratisk indflydelse gældende i ATP?

Det mangler vi jo totalt bare antydningen af nogle svar på. Det kan ikke være sådan, når vi diskuterer demokrati, åbenhed og indflydelse, at debatten så kan stoppe dér, at man bare bliver enige om, at der er ikke nogen, der skal tvinges til noget. Det mindste, man må kunne forlange af et parti, der jo er rundet af andelsbevægelsen, er da nogle bud på, hvordan demokratiet konkret kunne udforme sig, og hvordan den enkelte sikres en mulighed for at få indflydelse.

Hr. Bjørn Elmquist sondrede ikke ret meget mellem arbejdsmarkedspensionerne på den ene side og de lovgivningsmæssige, obligatoriske ordninger, ATP og LD, på den anden side, og derfor vil jeg altså konkret spørge, hvad hr. Bjørn Elmquist som lovgiver vil gøre for at sikre, at folk kan få en indflydelse på de midler, de ved lovgivningen er blevet tvunget til at placere i ATP eller LD.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (RV):

Se, kendetegnet for de to korte bemærkninger her er jo, at de koncentrerer sig om LD og ATP og ikke om de øvrige pensionskasser. Derfor er det klart, at det så kun bliver en del af debatten.

Jeg lagde også mærke til, at hr. Kim Behnke rakte hånden op og bad om en kort bemærkning, før jeg var nået til afslutningen af mit indlæg, og i afslutningen af mit indlæg pegede jeg på noget af det, jeg og mit parti mener den fremtidige debat skal handle om, og det gav jeg mit bud på, nemlig spørgsmålet om den mest effektive forrentning, den størst mulige forrentning. Men det var generelt, det var for så vidt angik pensionskasserne, de aftalte pensionsordninger.

For LD og ATP henholder vi os til fulde til den forklaring, som økonomiministeren har givet her fra talerstolen, og der var jo en lang række korte bemærkninger efter hr. Torben Lunds indlæg fra talerstolen her. Jeg vil henholde mig til økonomiministerens forklaring. Jeg synes ikke, det skal gentages. Jeg kan godt gentage, hvad økonomiministerens argumenter var for ikke fra lovgiveres side at sætte et afstemningsapparat i gang, for så vidt angår ATP og LD: Det drejer sig om virkelig mange medlemmer, som har relativt små beløb til gode, og derfor kan der ikke antages at være et rimeligt forhold mellem det udbytte, man får af at stable så stort et afstemningsapparat på benene, og så det, de enkelte medlemmer ville få ud af det, hvis det kom til stykket.

Så vi kan godt gentage alle de korte bemærkninger, der var efter hr. Torben Lunds indlæg, men det synes jeg ikke vi skal spille hinandens tid med.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Når det drejer sig om de aftalebaserede pensionskasser m.v., er argumentet, at det kan vi ikke blande os i, for det er en aftale.

Jeg respekterer, at det er en væsentlig del af en begrundelse, men når det så drejer sig om de andre, nemlig ATP og dyrtidsfonden, er argumentet, at så er det for få penge, eller det kan ikke betale sig, og at folk ikke er engageret i det og alt det dér. Det er fuldstændig, som argumentet har været, hver eneste gang man skal indføre demokrati: at der ikke rigtig er nogle, der interesserer sig for det.

Under alle omstændigheder efterlades i hvert fald et spørgsmål. Rent faktisk jeg har penge stående i dyrtidsfonden; jeg får en gang imellem brev om, at nu står der det og det beløb, og det stiger i øvrigt hele tiden, det ser godt ud, men jeg har ikke en gnist af indflydelse på det. Jeg er medlem af en faglig organisation, så jeg har det indirekte. Jeg ved ikke, hvem vedkommende er, det er formentlig en ham; det er nok det eneste, jeg ved.

Når det drejer sig om ATP, er det det samme, og jeg synes ikke, det er tilfredsstillende at sige til folk: I kan bare gøre jeres indflydelse gældende. For man kan ikke gøre sin indflydelse gældende. Den er reelt lig nul. Derfor synes jeg, at det skal man så sige. Man skal sige om ATP og dyrtidsfonden, at det simpelt hen er nogle opsparingsordninger, som man har, og dem skal man i øvrigt ikke interessere sig for, men være glad for, at man får en høj forrentning. Det sidste er i øvrigt tilfældet.

Det mener jeg i virkeligheden er konklusionen, sådan som hr. Bjørn Elmquist lægger op til det, for ellers kommer vi ingen vegne.

Om den anden del af det, som er aftalebaseret, må man sige, at der kan der heller ikke blive tale om det, for vi skal ikke gribe ind i overenskomsterne. Det respekterer jeg ganske meget, men det første argument er altså sådan, at så bliver det aldrig til noget.

Derimod er jeg glad for noget andet, for man skal da heller ikke bare skælde nogle ud hele tiden. Det er hr. Bjørn Elmquists bemærkning om den højest mulige forrentning. Det er jo en floskel, det er noget, som økonomer har fundet på; højest mulige forrentning er noget, de ved hvad er. Dybest set kan vi jo i dag ikke være klar over, hvad den højest mulige forrentning er.

Det kan godt være, at det, vi i dag tror giver den højest mulige forrentning, i virkeligheden om nogle år viser sig at være en forfærdelig dyrekøbt forrentning. Det kan godt være, den enkelte fik noget ud af det på kort sigt, men på lang sigt kan det godt være, det er uklogt. Derfor er jeg glad for, at Det Radikale Venstre – og det kommer heller ikke bag på mig – lægger vægt på andet end traditionel økonomisk højest mulig forrentning.

(Kort bemærkning).

Lars Løkke Rasmussen (V):

Jeg er ked af, at hr. Bjørn Elmquist mener, det er spild af tid at gå i dialog med Det Radikale Venstres ordfører her i Folketingssalen. Sådan må

jeg i hvert fald forstå det, når der bliver sagt, at der var jo så mange korte bemærkninger efter Socialdemokratiets ordførertale, at det ville være spild af tid at rippe op i det samme spørgsmål. Det kunne vi vist ellers få meget sjov ud af, for jeg kan da huske, at en af de korte bemærkninger fra hr. Torben Lund gik ud på at slå fast med syv tommersøm, at begrebet størst mulig forrentning var et urokkeligt fundament. Det er jo netop det, hr. Bjørn Elmquist i sin ordførertale rokker lidt ved, så man kunne da få noget interessant ud af ikke at spille tiden, men at sammenligne de korte bemærkninger.

Men når jeg går på talerstolen igen, er det mere for at få et svar på det, jeg spurgte om, og så er vi tilbage ved LD igen. Jeg medgiver hr. Bjørn Elmquist, at LD er et hjørne af det hele, men lad os dog komme lidt ud i hjørnerne. Det er vel derfor, vi har en forespørgselsdebat.

Og spørgsmålet til hr. Bjørn Elmquist er: Hvad ville problemet være ved at give danskerne, der har midler bundet i LD, adgang til at overflytte disse midler til en anden pensionsopsparing efter eget valg? Ville det være noget problem? Jeg oplever i hvert fald selv hr. Bjørn Elmquist som en person, der almindeligvis taler meget om netop demokrati og indflydelse og den enkeltes ansvar og den slags ting. Ville det så ikke være et oplagt sted at tage fat? Vi griber ikke ind i aftalefriheden på arbejdsmarkedet, lad blot arbejdsmarkedet gøre, hvad arbejdsmarkedet vil. Her taler vi om en ordning, vi har lovgivet om i Folketinget i sin tid, så ville det være et problem – og i givet fald hvorfor – at den enkelte LD-bidragyder havde en mulighed for at flytte midlerne til en anden pensionskasse?

Kim Behnke (FP):

Indledningsvis synes jeg, der er grund til at takke SF for initiativet til den forespørgselsdebat, vi har i dag. Det er et forhold, der gennem ganske mange år også har optaget Fremskridtspartiet.

Hvis hr. Torben Lund havde turdet sætte handling bag den fine overskrift fra Socialdemokratiet, nemlig at det, det handler om på dette område, er at få større åbenhed, mere demokrati og større medindflydelse, kunne vi jo have nået ganske langt her i Folketinget under denne debat. Men det viste sig jo meget hurtigt, at den socialdemokratiske familie igen gør sin indflydelse gældende i den socialdemokratiske folketingsgruppe. Det, det handler om, er, at man er hundeanngst for, at de gode ben, man har sørget

for at erhverve til kammeraterne rundt omkring i den socialdemokratiske familie, skal blive taget fra dem. Man er bange for at give de enkelte investorer, de enkelte kontohavere og de enkelte pensionsopsparere mulighed for at træffe nogle frie valg. Man er simpelt hen bange for, at de frie valg også kunne være ensbetydende med fravalg, selv om netop retten til at kunne foretage fravalg er noget af det allermost fremmende for vi menneskers udvikling.

Vi kan se i øjeblikket, at de midler, der ophobes i fondene, bliver større og større år efter år, og når det gælder pensionskasserne, hilser Fremskridtspartiet det velkommen. Vi glæder os over, at folk har mulighed for at sætte stadig stigende beløb til side til selvpensionering. Vi er knap så tilfredse med ATP-fonden og LD. Vi har flere gange foreslået, at de to ordninger bliver nedlagt, og at midlerne derefter bliver brugt til fornuftige formål. Vi har i den forbindelse støttet forslagene fra især Venstre og Det Konservative Folkeparti om, at f.eks. LD-fonden kunne stilles til folks rådighed, så man selv bestemmer, om man vil lade pengene stå i LD eller flytte dem til anden pensionsordning.

Hvis Fremskridtspartiet skulle bestemme, kunne vi godt tænke os, at ordningerne blev ophævet. Men vi er godt klar over, at vi nok er næsten de eneste i Folketinget, der har det synspunkt, og derfor er spørgsmålet, som SF også har rejst i dag: Hvilke skridt kan vi tage for at få demokratiseret fondene?

Mange af de argumenter mod demokratisering, som er blevet brugt her i dag, går på, at det er alt for besværligt, og at Folketinget ikke skal lave alle de detaljerede regler og al den detaljerede lovgivning. Men det har Folketinget jo allerede gjort. Folketinget har gennem rammelovgivning og detaljstyring grebet ind og f.eks. bestemt, hvilken investeringspolitik der må benyttes. Der er regler om, hvor mange procent af pengene der må købes aktier for. Der er regler om, hvor meget der må købes obligationer for, og hvor meget der skal placeres i f.eks. statsobligationer. Allerede på det niveau har Folketinget i allerhøjeste grad blandet sig, og Folketinget har også blandet sig, al den stund at når det drejer sig om midlerne i ATP og LD, er det sket med deciderede lovindgreb, altså egentlig tvang. Når det gælder pensionskasserne, har man stimuleret folk til at sætte pengene til side, bl.a. gennem de særlige skatteordninger, som jeg jo ved, at Enhedslisten er særlig stærk modstander af.

Folketinget har unægtelig et medansvar for, at de mange penge er hobet op i de store fonde, og derfor bør Folketinget også leve op til sin forpligtelse og sørge for, at de mennesker, der har deres penge stående i fondene, får indflydelse på, hvordan de penge bliver placeret.

Vi kunne godt tænke os et så mangfoldigt udbud, at de mennesker, der som f.eks. hr. Bjørn Elmquist godt kunne tænke sig at investere penge i noget med en grøn profil, kunne sige: Jamen vi er ligeglade med, om forrentningen er så og så mange procent, hvis vi kan se, at vores penge bliver brugt til skovrejsning og andre spændende projekter, f.eks. investering i udvikling af nye og bedre vindmøller og den slags ting. Nogle synes måske, at pengene primært skal anbringes i kooperative selskaber, mens andre kunne tænkes at placere pengene i noget, som decideret har det stik modsatte formål, f.eks. at hjælpe ulandene. Der er et pengeinstitut herhjemme – ganske vist ikke særlig stort – som giver en meget lavere rente end mange andre, men til gengæld giver det store midler til forskellige godgørende formål, og det er fremragende. Andre ville måske ønske, at deres penge bliver placeret i guld og diamanter og andet, som de tror kan give et godt afkast til dem selv og en fornuftig udvikling.

Hovedbudskabet fra Fremskridtspartiet er, at det hverken skal være Folketinget eller en meget snæver bestyrelse, der bestemmer. Vi ønsker at give den enkelte kontohaver frihed. Vi ønsker med andre ord at få spredt ejendomsretten, og det er jo lidt paradoksalt, at netop Socialdemokratiet, som ellers i mange andre sammenhænge går ind for at få spredt ejendomsretten, blokerer fuldstændig på lige præcis dette punkt. Man er fuldstændig argumenteresistent, man vil overhovedet ikke indgå i en diskussion, og vi kan kun se én eneste grund til det, nemlig at man i Socialdemokratiet overhovedet ikke har tillid til, at de mennesker, der har deres penge stående i fondene, kan foretage rationelle og fornuftige valg. Vi ønsker at tilkendegive utvetydigt, at det tror vi folk vil gøre.

Der vil selvfølgelig også komme eksempler, hvor man foretager fejlinvesteringer, og hvor pengene bliver tabt, hvis man eksempelvis investerer i projekter, som går nedenunder og hjem. Men det er jo ikke sådan, at den verden, vi lever i i dag, er perfekt. Hr. Aage Frandsen var godt nok inde på at glæde sig over de mange penge, han har kunnet få i afkast af f.eks. de midler, der står i Lønmodtagernes Dyrtdisfond, men sagen

er jo, at hvis ikke Lønmodtagernes Dyrtidsfond havde placeret pengene i f.eks. Hafniaprojektet, kunne afkastet have været endnu større. De mennesker, der sidder i LD i dag, er ikke udnævnt af Vorherre og har mulighed for at foretage guddommelige valg. De mennesker, som sidder der i dag, har også foretaget fejlinvesteringer, og sådan vil det selvfølgelig også blive, hvis man får en større spredning af ejendomsretten og en større mangfoldighed.

Jeg fornemmer helt klart, at der under overfladen af den socialdemokratiske tale i dag ligger et ægte ønske om, at man kan bruge disse fonde til at gennemføre den gamle sag fra 1970'erne om ØD eller OD, som dengang blev afvist af befolkningen. Man ønsker de store kapitalkoncentrationer, og man ønsker, at det er nogle ganske få mennesker, som er udvalgt fra den socialdemokratiske familie, der skal sidde og bestemme, hvor pengene skal placeres. Så kan man gavne eller ikke gavne virksomheder, som man synes om eller ikke synes om, mens de mennesker, der lægger kapital til, ingen som helst indflydelse har på, hvordan investeringerne skal foretages.

Vi har fået det budskab i dag, at nu nedsættes der et nyt råd, som skal følge med i investeringspolitikken og komme med nogle rapporter osv. Det er jo sikkert udmærket om ikke andet for den grafiske branche, for så kan der trykkes nogle flere pamfletter osv., som kan uddeles, så vi kan se, hvordan det går. Og så bliver der argumenteret med, at det er særlig godt, at LO har givet sin opbakning. Jamen der er vel ingen, der er i tvivl om, at LO vil gøre det, for LO får sikkert et ben eller to, så de igen kan udnævne et par medlemmer af den socialdemokratiske familie, som tilmed får et eller andet – sikkert uforskammet stort – honorar for at sidde og lave de årlige rapporter. Det imponerer ikke os.

Vi synes ærlig talt også, at erfaringerne fra de senere år med disse offentlige repræsentanter viser, at der ingen som helst grund er til at tro, at de skulle være særlig gode til at varetage deres job. Der sidder offentlige repræsentanter i Hafnia, der har siddet offentlige repræsentanter i hvert eneste af de pengeinstitutter, der er gået nedenunder og hjem, og der har siddet offentlige repræsentanter, som har været med til selskabstømning og alle mulige andre af de ugerninger, vi har oplevet de senere år. Hvad har vi haft ud af at have de offentlige repræsentanter? Nul og niks! Tværtimod har vi bare kunnet se, at de har medvirket aktivt i bestyrelserne til mange uger-

ninger. De har aldrig trukket i nødbremsen, de har aldrig gjort opmærksom på, at tingene var ved at blive afsporede, og derfor vil de offentlige repræsentanter, regeringen tilbyder os i dag, heller ikke være nogen som helst garanti for de mennesker, der har penge stående i fondene.

Der er kun én eneste vej fremad, og det er at give de enkelte kontohavere større indflydelse på det, der foregår, og give dem mulighed for at foretage et ægte fravalg. Angsten for, at folk vil flytte deres penge, er det allerbedste middel til, at de, der sidder i ledelserne, holder sig på dydens smalle vej.

SF har i dag fremsat et forslag om motiveret dagsorden. Vi havde håbet, at det forslag kunne blive vedtaget, for vi synes, at for størstepartens vedkommende er det en god og fornuftig dagsorden. Vi glæder os særlig over de tre første pinde, som lige så godt kunne have været skrevet af Fremskridtspartiet, og vi vil derfor støtte dagsordenen. Vi kunne godt have været fristet til at komme med vores eget dagsordensforslag, men vi synes, det er vigtigere, at vi i dag får samlet flest mulige stemmer bag et dagsordensforslag og giver befolkningen et indtryk af, at der faktisk er nogle partier her i Folketinget, der ønsker at varetage borgernes interesser frem for – som vi har set i dag – at bruge taletiden til at vaske hænderne og komme med dårlige undskyldninger for, hvorfor man ikke vil give borgerne demokratisk indflydelse.

Især synes jeg faktisk, det har været skuffende at høre den radikale ordfører. Tidligere har vi haft Det Radikale Venstre som bannerfører på området, men i dag går den radikale ordfører, hr. Bjørn Elmquist, herop og siger som svar på de spørgsmål, der bliver stillet, at han henholder sig til de besvarelser, den socialdemokratiske ordfører har givet Folketinget. Hvis ikke det er total underkastelse af Det Radikale Venstre over for Socialdemokratiet, hvad er det så? Man har ikke selvstændige synspunkter, man henholder sig bare til ordføreren fra det største regeringsparti. Det er skuffende, især når Det Radikale Venstre tidligere har haft meget fornuftige synspunkter, som vi også har kunnet støtte.

Vi må som konklusion på denne debat sige, at vi kommer til at debattere spørgsmålet videre, og så håber vi, at Det Radikale Venstre en dag vil komme til fornuft, så vi kan få indført ordentligt demokrati og ordentlig medindflydelse for de mennesker, der har de mange penge stående i fondene.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (RV):

Nu kan jeg slå to fluer med ét smæk, for jeg var ikke hurtig nok til at bede om en kort bemærkning som svar til hr. Lars Løkke Rasmussen før. Jeg så nemlig, at den konservative ordfører gerne ville herop, og derfor havde jeg regnet med at kunne svare de to samtidig.

Men nu kan jeg også tage hr. Kim Behnke med og sige: Jeg synes, det er en ganske alvorlig fordrejning af det, jeg sagde i mit ordførerindlæg, at sige, at jeg bare henviste til, hvad Socialdemokratiets ordfører havde sagt. Det var kun om den lillebitte del, som vedrørte diskussionen om LD og ATP, og det ser vi ikke som hovedemnet for den forespørgsel, vi har i dag. Da hr. Kim Behnke og hr. Lars Løkke Rasmussen ville i diskussion med mig, sagde jeg: Det svarer til den diskussion på korte bemærkninger, der var efter hr. Torben Lunds indlæg på Socialdemokratiets vegne.

For os er hovedemnet for debatten i dag og hovedproblemet: Hvordan kan vi medvirke til en demokratisering af de aftalebaserede pensionskasser? Det er for os at se hovedspørgsmålet, kernen i den debat, vi har i dag. At der er problemer med LD og ATP, kan jeg ikke komme uden om, men jeg synes, det ville være forkert, hvis jeg skulle til at gentage hele den diskussion. Min hovedhenvielse til de argumenter, som var fremført for at fastholde de løsninger, der er foreslået fra regeringens side, var at henvise til økonomiministerens argumentation, og jeg lagde mærke til, at det var præcis, hvad hr. Torben Lund sagde. Hvis man virkelig skulle til at drille, kunne man sige, at det var ganske enestående, at ordføreren for landets største parti, Socialdemokratiet, gik på på talerstolen og henviste til en radikal ministers argumenter, så lad nu være med at vende tingene på hovedet og gøre det til en debat alene om LD og ATP.

Til hr. Lars Løkke Rasmussen vil jeg sige: Der står noget i rapporten om LD, og vi mener virkelig, at det blot er et hjørne af diskussionen.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Så tager jeg hr. Bjørn Elmquist på ordet, og så må konklusionen være, at når dagsordenen kommer til afstemning, stemmer Det Radikale Venstres medlemmer af Folketinget for den. Alle de gode ting, hr. Bjørn Elmquist har sagt i dag, kommer jo til opfyldelse ved at stemme for det dagsordensforslag, som er fremsat af SF, og

hvis det ikke sker, kan jeg ikke længere se andet, end at det er rigtigt, at Det Radikale Venstre har valgt at indordne sig under Socialdemokratiet. Alle de ting, hr. Bjørn Elmquist har nævnt i sin argumentation for demokratisering osv., kan opfyldes ved at vedtage dagsordenen, men ikke ved at stemme dagsordenen ned.

Frank Aaen (EL):

Som sagt tidligere er Enhedslisten helt enig i intentionerne bag denne forespørgsel. Der er brug for mere diskussion om demokratiet i pensionskasserne, og det er helt i forlængelse af vores generelle opfattelse af, at der er brug for mere direkte demokrati her i samfundet.

Der er alt for meget, der styres indirekte med valg på valg på valg og styres med alt for meget lukkethed, og derfor vil jeg gerne – også i lyset af de korte bemærkninger til hr. Torben Lund – bruge lejligheden til at opfordre fagbevægelsen til at gøre noget på området og også på dette felt vise, at man ønsker at gå en anden vej, end vi har set i en periode.

Vi har også den opfattelse, at denne demokratidiskussion kan åbne for en diskussion om, hvad vi skal bruge den styrke til, som fagbevægelsen og vi lønmodtagere har gennem de midler, der opsamles i pensionskasser. Diskussionen skal bruges til at rejse en ganske vigtig ideologisk debat: Når vi har råderet over de midler, er det så bare, fordi vi vil lege kapitalister og deltage i den almindelige jagt på maksimal profit – det størst mulige afkast, som det hedder i et lidt mere afdæmpet sprog, men knap så tydeligt – eller har vi i kraft af pensionskapitalen mulighed for at sætte nogle andre ting på dagsordenen her i samfundet? Kan vi styrke, at der produceres efter behov og ikke efter overskud, at der i højere grad tages hensyn til miljøet i udviklingen af en produktion, og at der tages hensyn til at sikre beskæftigelsen – også i de perioder, hvor der måske er brug for at kunne omstille til en anden produktion på store arbejdspladser som f.eks. B & W og andre, der kommer i problemer? Og kan vi bruge vores pensionsmidler til at demokratisere de arbejdspladser, pensionskasserne har indflydelse på? Det sidste vil jeg pege ekstra på, for her taler vi mest om demokrati for ejerne af pensionsformuerne. Men jeg synes, det i allerhøjeste grad er lige så vigtigt at tale om demokrati for dem, der arbejder på de pågældende virksomheder.

Måske skulle vi også udvide debatten og diskutere, om der er nogle mekanismer, der kunne

indføres lokalt – om man lokalt, f.eks. amtsvis, også kunne have nogle organer, hvor lønmodtagerne, der har andel i pensionsformuerne, fik mulighed for at deltage i en debat om, hvordan indflydelsen skal varetages på de virksomheder, som ligger i det pågældende lokalområde. På den måde kunne vi få tættere forbindelser, og al indflydelse skulle ikke gå via et eller andet pensionskontor her i København.

Jeg stiller det som et åbent spørgsmål, for vi skal selvfølgelig også passe på ikke at komme ind i den svikmølle, der hedder, at hver gang en virksomhed i et område har problemer, trækker man på pensionskassen, og så går pengene bare til spil. Det vil der selvfølgelig være en fare for, men jeg mener alligevel, det er lidt spændende at begynde at diskutere på den måde om demokratisering, indflydelse og anvendelsen af pengene.

Hermed har jeg sådan set lagt op til, at vi for vort vedkommende vil deltage i en konstruktiv diskussion om, hvordan pensionskasser kan bruges til at fremme samfundsvigtige formål. Vi gør det specielt på baggrund af, som jeg har været inde på tidligere i debatten, at omkring halvdelen af midlerne i de kasser kommer fra det offentlige på grund af den særlige fradragsordning for indbetalinger på pensionsordninger. Både af den grund – altså set fra et skatteudsynspunkt i almindelighed – men også som lønmodtager her i landet synes jeg, der er brug for at diskutere i bred forstand, hvordan pensionsformuerne kan bruges til at udvide demokratiet i samfundet, i pensionskassen og på arbejdspladserne. Men det er i virkeligheden nok så vigtigt i samfundsmæssig målestok, for vi står jo over for det problem, at uanset hvordan det ser ud i øjeblikket, og uanset hvor stor indflydelse det vil få på en virksomhed, vil den i høj grad være pisket til at følge de økonomiske mekanismer og magtstrukturer i vores samfund. Derfor skal vi også have med i debatten – det forstod jeg også på SF's ordførerindlæg – at det selvfølgelig også er et spørgsmål om demokrati i bred almindelighed her i samfundet, der bør komme en øget debat om.

Jeg vil godt give et konkret eksempel: Nu har vi talt meget om virksomhederne, men lad os prøve at kigge lidt på vores boligfinansiering. Vi har i dag den barokke situation, at når der kommer flere i arbejde i USA, stiger renten i Danmark. De penge, vi bruger til boligfinansiering i Danmark, kommer i vidt omfang fra vores egne pensionskasser, så det er helt uforståeligt for

mig, at renten – altså prisen på mine egne penge i min egen pensionskasse – skal fastsættes ud fra, hvad der sker på den amerikanske børs, og ud fra nogle børsspekulanter frygt for inflation i USA. Det kommer sådan set ikke min husleje ved, men det gør det altså desværre alligevel, som forholdene er i dag,

Måske skulle vi sige, at en vigtig måde at udvide demokratiet på hos os kunne være at sige: Jamen så cutter vi boligfinansieringen væk fra det frie marked og laver en aftale, hvorefter pensionsformuerne udlånes til en fast aftalt rente – f.eks. inflationsraten plus én procent – til boligformål. Så er vi sådan set ude over, at spekulanterne kan bestemme over huslejens størrelse i Danmark. Jeg synes, at en sådan bred debat også hører hjemme, når vi diskuterer demokrati og pensionsformuer.

Nu har jeg sagt de ting, og så vil jeg straks trække lidt i nødbremsen. Det er jo sådan, at på den ene side bør og kan pensionsformuer bruges til samfundsmæssige formål, men på den anden side er pensionsformuer grundlæggende en individuel sikring af den enkeltes pension. Det kan være aftalt i en kollektiv ordning, men det er alligevel sådan, at det enkelte menneske, der er medlem af en sådan pensionsordning, sætter sin fremtidige pension på spil, alt efter hvordan pensionsmidlerne forvaltes.

Man kan da godt spørge, om det skal være sådan: De fremtidige eller nuværende pensionister, som er medlemmer af en pensionskasse, hvor der er et progressivt flertal for at tage grønne hensyn – skal disse pensionister betale den pris, der ligger i en lavere pension, fordi de tager de samfundsmæssige hensyn, vi måske alle sammen synes er en god idé? Jeg ved godt, som SF's ordfører sagde før, at det er jo ikke sikkert, at en grøn investering giver en lavere forrentning. Men jeg tror, man kan gå ud fra, at de projekter, der har brug for en gunstig pensionsinvestering, har en lidt større risiko for at give en lavere forrentning end dem, kapitalisterne falder over hinandens ben for at komme i nærheden af.

Derfor synes jeg også, det er relevant at sige, at det kan altså blive sådan, hvis vi indfører de ting, at der er nogle, som kommer til at betale. Jeg synes, det er fint nok, man gør det – også fordi der er de skattemidler, jeg nævnte før – men det er selvfølgelig en lidt mærkelig situation, at nogle mennesker betaler en sådan pris til fordel for fællesskabet, mens andre helt

uhæmmet kan spekulere i at få den højest mulige pension uanset hensynet til fællesskabet.

Så vil jeg sige om SF's dagsorden, at den sidste pind om kollektivitet pensionskasserne imellem er jeg sådan set meget tilhænger af – ikke koblet sammen med det, jeg lige har sagt, men mere på grund af, at det er en absurd situation, at sygehjælpere her i landet skal have lavere pension. Bare fordi der er mange sygehjælpere, der bliver slidt ned før tiden eller har en højere dødelighed end medlemmer af andre pensionskasser, får de kvinder, der typisk er tale om, en lavere pension end de, der er så heldige at være med i en pensionskasse, hvis medlemmer lever i længere tid.

Jeg synes, der er brug for sådanne ordninger, men det er alligevel svært helt at forestille sig, hvordan de skal udmøntes, i særdeleshed hvis de skulle udmøntes i forhold til det at dele risikoen ved grønne investeringer f.eks. Så begynder vi at komme ud i noget, der ligner én stor pensionskasse, og det er jeg tilhænger af. Jeg synes også, den pind giver anledning til at rejse en debat om hele det system, der er kommet op at stå, de uligheder, der affødes af det, og om vi ikke skulle have en høj folkepension i stedet for.

Endelig vil jeg sige, at vi ikke forstår den pind om, at mindretallet kan bestemme over en del af pensionskassens midler. Er det sådan, at nogle kan spekulere for egne midler enten til egen fordel eller for egen risiko eller til fordel henholdsvis risiko for fællesskabet? Jeg synes ikke rigtig, det harmonerer, og jeg tror, vi må sige, at kollektiviteten også må hænge sammen med, hvordan man udmønter et flertal i en sådan kasse. Jeg er sådan set bange for, at den åbning i SF's dagsorden, der ligger her, fremmer den borgerlige tankegang om, at man skal kunne spekulere for sine egne pensionsmidler, og det er vi sådan set imod.

Med de bemærkninger vil jeg sige, at vi er enige i sigtet med forespørgslen og i det, der ligger i dagsordenen. Men vi kan ikke stemme for dagsordenen i den foreliggende form, og vi vil derfor undlade at stemme.

Arne Melchior (CD):

Det spørgsmål, SF har stillet til regeringen i dag, synes jeg er blevet positivt, fulgyldigt og helt tilfredsstillende besvaret i økonomiministerens tale og med de tiltag, hun bebuder. Så hvis jeg havde været forespørger – det kunne jeg såmænd godt have været – ville jeg nok have sagt, som Vorherre siger til mig en gang imel-

lem, når jeg snakker lidt med ham og beder om et eller andet. Så sker det, at han svarer: Din bøn er allerede hørt, min dreng! Og sådan synes jeg egentlig godt der kunne være svaret i dag, for jeg mener, at de tiltag, regeringen har besluttet sig for, er enormt tilfredsstillende. Jeg vil endda sige, at de er fyldige, de er gode, de er vidtgående – plus moms.

Det, jeg siger til med den sidste finte, er dette med offentlige repræsentanter i ATP og LD. Som flere har været inde på, er det noget, der måske er meget godt at have – sådan rent principielt. Hvor meget det egentlig kan ændre på noget, kommer jo meget an på personen; men selv hvis det er den bedst tænkelige og mest vågne person, er det med de gældende ansvars- og herunder tavshedsregler ret begrænset, hvad et sådant medlem kan gøre. Men CD går selvfølgelig ind for det, for det skader som sagt ikke, og kan det indimellem gavne, er det da kun dejligt.

Men alt i alt er det vort indtryk, at der vises stor imødekommenhed, og uden at jeg har nogen meningsmåling til rådighed, vil jeg vædde min gamle hat – det er længe siden, jeg har brugt den, så jeg kan godt sætte den på spil – på, at der er ikke noget, tillad mig det ikke særlig præcise udtryk, normalt medlem af nogen af disse kasser, som ikke vil være fuldt tilfreds med det, der er præsenteret her. Jeg tror egentlig ikke, den foreslåede dagsordens fædre taler på ret manges vegne. Jeg tror ikke, det enkelte pensionskassemedlem har brug for, har lyst til, har tid og kræfter til at sætte sig yderligere ind i tingene og få indflydelse på dem.

Men det er jo moderne med demokrati og åbenhed. Især åbenhed har vi i de senere år hørt ret meget om, og det er jo også dejligt. Men spørgsmålet er: Hvor meget? Sådan er det også med demokratiet, og må jeg ikke benytte lejligheden til at bekende mig fuldt ud til det repræsentative demokratiske system, vi kører mellem vælgerne, regeringen og Folketinget, og som vi også bruger i foreninger og organisationer, aktieselskaber osv. osv. Jeg tror, det er det eneste mulige. Jeg tror ikke, den totale åbenhed er mulig. Jeg tror ikke, det er muligt med total medbestemmelse for hvert enkelt medlem, medmindre det er en bridgeklub på otte medlemmer.

Ministeren brugte udtrykket »medlemsindsigt«, og det synes jeg er en mægtig god ting. Giv indsigt til dem, der søger den, dem, der vil ofre tid på det! Giv dem mulighed for at blande

sig, råde, fremsætte ønsker, diskutere osv.! Men jeg må rigtig nok støtte ministeren af al CD's kraft – den burde være større – ved at understrege det, ministeren sagde om, at der ikke skal laves om på, at det er bestyrelserne, der træffer de endelige beslutninger. Det udelukker ikke, at medlemmerne tages med på råd, sagde ministeren videre – det har jeg været inde på – men der skal ikke laves om på, hvor beslutningerne tages og ansvaret ligger.

Med hensyn til udtrykket »størst mulig åbenhed« – ordene »størst mulig« forekommer for øvrigt også i dagsordenen i en anden sammenhæng – kan man diskutere, hvor meget der er muligt. Men udtrykket siger helt klart, at det absolutte på disse områder ikke er muligt.

Der er nogle, der har talt om, at det jo er opsparenes egne penge – ministeren var også inde på det – og det er det da forhåbentlig, men det er indskud i en bank jo f.eks. også. Men derfor skal der vel ikke også være totalt demokrati eller fuld åbenhed om en banks investeringspolitik og anbringelser osv. Det skal der vel ikke?

Hr. Frank Aaen smiler og nikker og mener selvfølgelig, at det skal der. Men det bliver altså ikke i dette land, og det bliver hverken i dette eller i næste århundrede, for der er visse ting, man ikke kan afskaffe. Det er også en replik til hr. Frank Aaen vedrørende hans kommentar til SF's dagsordens sidste pind, om, at der skal være solidariske ordninger pensionskasserne imellem, for hvorfor skal et medlem af en pensionskasse have mindre, fordi den pågældende pensionskasse ikke disponerer lige så klogt som en anden pensionskasse gør, spurgte hr. Frank Aaen.

Men hvis man skulle føre den tankegang videre og – uden at overdrive – bare tage lidt af konsekvensen af den, så skulle det forbydes at være heldig, og så skulle det forbydes at være dygtig. For det går jo sådan mange steder. Jeg har da set, at virksomheder, som har tilhørt arbejderbevægelsen, har måttet lukke – med stor ærgrelse, nervøsitet og tab til følge for de ansatte. Men sådan er det bare, og sådan bliver det ved med at være. Det kan altså ikke afskaffes, at et firma drives dygtigt, og at dets medarbejdere derfor har en tryggere beskæftigelse og måske får en højere løn og har større advancementsmuligheder osv., end medarbejderne i et firma, der drives mindre dygtigt.

Man kan ikke ved hjælp af en dagsorden afskaffe den slags, jeg var lige ved at sige naturligvis ting. Hvor idealistisk det end kan lyde,

tror jeg, det vil føre til et ringere liv og til ringere resultater for flertallet af vore medmennesker end den orden, vi kender nu.

Dér vil jeg så gå tilbage til det, jeg sagde om bankerne. Jeg er sikker på, at de fleste indskydere i banker – der er jo nogle, der har mange penge stående dér, og må de da have glæde af det! – er ganske trygge ved, hvordan banken forvalter dem. Der sker fejl, og så er trygheden gået fløjten en overgang, men det er igen det med at være heldig og dygtig, og det er der så ikke noget at gøre ved, for det er mennesker, der står for værket. Indskyderne kan selvfølgelig flytte til en anden bank, men heller ikke dér får de i alle enkeltheder fuld åbenhed og fuldt demokrati med hensyn til, hvordan deres penge skal anbringes og forvaltes, og sådan skal det heller ikke være.

CD kan altså ikke stemme for den foreslåede dagsorden. CD synes, regeringen har strakt sig vidt, som det ligger i tiden, og som mange mennesker ønsker det. Jeg tror ikke, det kommer til at ændre noget væsentligt eller grundlæggende, og det er heller ikke hensigten, forstår jeg. Det kommer ikke til at ændre noget grundlæggende ved den enkelte pensionsopsparers situation, men den, der vil og kan, har så en større mulighed for at deltage.

Og når jeg mener, at det repræsentative demokrati er det eneste mulige også i den slags sager, er det selvfølgelig ikke, fordi de, der vælges til posterne de forskellige steder, er klogere end de, der har valgt dem. Men de, der har stillet sig til rådighed, og som er blevet valgt, har en helt anden forpligtelse til at bruge tid, indsigt og kræfter på det på vegne af dem, der har vist dem tilliden.

Det tror jeg, indtil vi lærer noget helt nyt, som jeg ikke har set kanten af, heller ikke i dagens debat, og som jeg ikke forestiller mig vil se dagens lys i overskuelig tid. Dér tror jeg det forholder sig, som det bør, med disse ting: at alle, der virkelig har en dyb interesse for det og vil ofre de nødvendige kræfter og den nødvendige tid på det, kan komme til at deltage og de andre så kan være trygge ved, at det gøres så godt, som det er menneskeligt muligt, og i »som det er menneskeligt muligt« ligger atter den begrænsning, jeg før talte om.

(Kort bemærkning).

Lars Løkke Rasmussen (V):

Om éns bønner opfyldes, afhænger jo bl.a. af bønnernes omfang, og det har jo lidt med éns

forventningsniveau at gøre, men hvordan man kan få resultatet af denne debat til at være »fuldt ud tilfredsstillende plus moms«, stiller jeg mig meget undrende over for, når man i en eftersætning konstaterer – som hr. Arne Melchior gjorde det – at de offentlige repræsentanter i ATP og LD formentlig ikke vil gøre nogen forskel eller have nogen nævneværdig mulighed for at påvirke noget.

Hvad er det så for en indflydelse, det enkelte medlem, den enkelte bidragyder til ATP og den enkelte dansker med bundne midler i LD får ud af debatten her? Hvor er momsens her? Hvis der overhovedet er kommet et positivt resultat ud af det, er det altså for mig at se eksklusive moms og ikke inklusive moms.

Jeg synes, sammenligningen med bankernes investeringspolitik er rigtig og interessant. Jeg er enig med hr. Arne Melchior i, at de, der i sidste ende skal træffe beslutningerne om den konkrete investering, naturligvis må være folk, der har forstand på det, og det bør i bankernes verden være dem, der er ansat i den pågældende bank under ansvar for bankens bestyrelse, i pensionskassernes verden naturligvis pensionskassens bestyrelse.

Men forskellen er, at hvis man er utilfreds med den investeringspolitik, der anvendes i den bank, hvor man har sin private kapitalpensionsopsparing, så kan man skifte til en anden bank, men det er jo præcis den indflydelse, hr. Arne Melchior ikke ønsker at give pensionsopsparerne – idet hr. Arne Melchior støtter sig til det, regeringens repræsentanter har sagt i dag – så hvordan det bliver til »plus moms«, forstår jeg ikke.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Hr. Arne Melchior priste det repræsentative demokrati højt.

Jamen jeg har ikke hørt nogen i denne her debat foreslå andet end repræsentativt demokrati. Det, der står i dagsordensforslaget her, er »direkte valg«, og det er ligesom valg til Folketinget. Når det derimod drejer sig om eksempelvis ATP's ledelse, så er den meget indirekte valgt, men hvis man foretager et direkte valg af en bestyrelse, er det jo også repræsentativt demokrati.

Vi forestiller os ikke, at man skal have urafstemning om enhver beslutning, og jeg håber heller ikke, at hr. Melchior tror, at vi kan mene sådan noget forfærdeligt sludder. Vi er tilhæn-

gere af det repræsentative demokrati, men det repræsentative demokrati kan enten være meget direkte – som det er tilfældet med valg til Folketinget – eller meget indirekte.

Det næste, jeg godt vil anholde, er det om bankerne, for når jeg sætter mine penge i banken, sætter jeg dem ind et sted, som nogle aktionærer ejer, og hvor man i øvrigt stemmer »efter hoveder«. Det er et princip, som jeg ikke synes er særlig tiltalende. Jeg er meget mere tiltalt af det gamle andelsprincip: at man stemmer »efter hoveder«, og det ville man gøre, hvis vi indførte direkte demokrati i lønmodtagerfondene, og i de pensionskasser, hvor man har det, gør man det jo også.

Uanset hvilket beløb man har indskudt, har man jo de steder, hvor man har direkte valg, stemmeret på den måde. Hvis man går ind i en bank, overgiver man ligesom sine penge i kapitalismens vold, og det synes jeg ikke man gør, når man har penge i en pensionskasse. Jeg føler i hvert fald, det er utilfredsstillende, hvis det er tilfældet.

Det sidste, jeg vil anholde, er hr. Melchiors forståelse af den sidste pind. Det er sådan i dag, at hvis man er så uheldig at tilhøre en faggruppe, der har en meget høj invaliditetsrisiko, er ydelsen større, og hvis man omvendt er så uheldig at tilhøre en faggruppe, der lever meget længe, bliver ydelserne også større. Det, som det for os drejer sig om, er en solidaritet, hvor man skal betale efter evne. For at sige det på dansk: Ingeniørerne skal betale til sygehjælperne.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Nogle er heldige, andre er uheldige, og det kan man ikke gøre noget ved, sagde hr. Arne Melchior.

Med den holdning kan vi jo lige så godt afskaffe hele den offentlige sektor, men det tror jeg dog næppe er hr. Arne Melchiors mening. Men jeg forstår ikke, hvordan man kan forsvare, at nogle pensionister skal have en lavere pension, bare fordi de er i kasse med nogle, der har en højere dødelighed end andre. Hvorfor skal det være så ulige fordelt, som det faktisk er med de nuværende ordninger, akkurat som SF's ordfører lige var inde på?

Og så vil jeg sige, at jeg fuldstændig kan bekræfte hr. Arne Melchiors formodning om, at jeg også ønsker demokratiet udstrakt til bankerne og livsforsikringsselskaberne. Jeg vil i den forbindelse gøre opmærksom på, at af de

1.000 mia. kr., vi taler om i dag, er de 600 mia. kr. placeret i den type institutioner, og jeg synes sådan set, det ville være en god idé også at rejse en debat om demokratisk indflydelse på forvaltningen af de midler.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Til hr. Lars Løkke Rasmussen vil jeg sige, at det da er rigtigt, at det kommer an på bøvnerens omfang, hvorvidt man bliver hørt eller ej. Jeg synes bare, regeringen i dette tilfælde har været overordentlig imødekommende over for de intentioner, som jeg har forstået at forespørgerne har.

Med hensyn til, om det er inklusive moms eller eksklusiv moms, lå der i det udtryk, at regeringen har gjort meget af det godt og grundigt og endda har gjort noget, som det ikke er sikkert giver bonus. Men da det formentlig aldrig kan skade og nogle gange kan gavne, sagde jeg, at så er det da også i orden. Andet lå der ikke i det, men jeg synes da, det er en ekstra indrømmelse, at man også gør *det*.

Og at man kan skifte til en anden bank, er jeg helt opmærksom på, og det sagde jeg også i min tale. Men heller ikke i den bank, man skifter til, får man fuld åbenhed og fuldt demokrati. Det var bare det, der var min pointe.

Jeg synes, hr. Aage Frandsens bemærkninger om åbenhed og direkte valg netop er meget imødekommende besvaret i ministerens tale under det afsnit, der handlede om fremme af demokratiet. Jeg synes virkelig, at dér får enhver, som ønsker det, mulighed for medlemsindsigt, og man kan så søge valg og gøre sin indflydelse gældende og komme med sine synspunkter, og jeg tror ikke, at der er nogen, der ønsker sig mere. Det andet tror jeg er en utopi.

Og så vil jeg sige til hr. Frank Aaen, at selvfølgelig vil jeg da gerne have gjort noget ved, at der er nogle, der er heldigere end andre. Hr. Frank Aaen ved også udmærket, at mit parti altid har været at finde dér, hvor man skal hjælpe de svage af enhver art, herunder de meget uheldige. Men den solidaritet, som den sidste pind i dagsordenen efterlyser, findes ikke i befolkningen. Og nok mener jeg, at de styrende, f.eks. Folketinget, skal lægge hovedlinjerne, men disse må ikke være helt ude af takt med de tanker og ønsker, der findes i den brede befolkning, og jeg tror altså, at hverken den såkaldt brede befolkning eller pensionsopsparerne har lyst til den solidaritet, som hr. Frank Aaen håber at de har lyst til.

(Kort bemærkning).

Bendt Bendtsen (KF):

Det, der kalder mig herop, er netop SF's ordførers, hr. Aage Frandsens, udlægning af den sidste pind: »at de solidariske ordninger inden for de enkelte pensionskasser skal udbygges til at gælde pensionskasserne imellem.«

Jeg vil gerne høre en udlægning af, hvordan den skal opfattes. Kunne den ikke opfattes sådan, at der også skal være solidaritet, hvis en pensionskasse er dårlig til at forrente de indskudte midler, eller hvis der er en dårligere administration? Det kunne jeg godt tænke mig at høre.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Nu tog jeg ikke en kort bemærkning til hr. Arne Melchiors ordførerindlæg, selv om jeg havde overordentlig stor lyst til det, men det var egentlig for at supplere det, som jeg tror, hr. Lars Løkke Rasmussen nævnte: at hvis man er indskyder i en bank, har man jo muligheden for at flytte sine penge, for det helt afgørende er jo, om man har mulighed for at flytte fra et pengeinstitut eller en pensionsopsparing. For har man den mulighed, så har man også mulighed for at stille krav, og har man mulighed for at stille krav, så har man mulighed for at få nogle af sine ønsker med hensyn til investeringsprofilen og afkastets størrelse osv. igennem.

Men ifølge hr. Arne Melchiors ordførerindlæg gælder den markedsmekanisme, den mulighed for at flytte sine midler, jo ikke for en stor del af de pensionsopsparringsmidler, vi taler om, og det kan jeg forstå at Centrum-Demokraterne åbenbart heller ikke ønsker at den skal.

Af den sidste korte bemærkning, hr. Arne Melchior kom med, kunne jeg forstå, at hr. Arne Melchior slog til lyd for, at lovgiverne ikke må komme ud af trit med det, den brede befolkning ønsker. Jeg tror, det var det udtryk, hr. Arne Melchior brugte, og det er jeg utrolig enig i, og jeg vil håbe, at hr. Arne Melchior vil bruge samme vending, når vi diskuterer mange andre politiske spørgsmål herinde i Folketinget, f.eks. når vi diskuterer folkeafstemninger, hvor vi jo netop skal undersøge, hvad det er, den brede befolkning mener skal være gældende inden for et område. For hvis vi kan nå frem til *det* under en forespørgsel, der selvfølgelig handler om noget ikke så lidt andet, tror jeg egentlig, vi er nået meget langt.

Ellers vil jeg med hensyn til selve forespørgslen sige SF tak for initiativet til denne debat.

Jeg mener faktisk, at det er et ret godt emne, vi diskuterer, selv om det jo nok er klart, at SF og Dansk Folkeparti har vidt forskellige indfaldsvinkler til baggrunden for debatten, og hvad debatten skal ende i.

Efter at have hørt SF's ordfører i dag er jeg blevet bestyrket i den tro, at SF vil undergrave det, jeg forstår ved ejendomsrettens ukrænkelighed, og at SF også ønsker, at lønmodtagerne generelt skal overtage ledelsesretten i virksomhederne, og at denne pensionsdebat mere eller mindre er en løftestang for nogle af de mere ideologiske felttog, SF ønsker.

Det er klart, at i Dansk Folkeparti deler vi ikke det udgangspunkt for debatten i dag. Vi ønsker tværtimod at forstærke ejendomsrettens ukrænkelighed, og det gør vi bl.a. gennem en større selvbestemmelse over de midler, som en lang række personer har i forskellige pensionsopsparingsordninger.

Ejendomsrettens ukrænkelighed burde nemlig også herske på dette område, så at den enkelte investor har mulighed for at råde over sine midler og selvfølgelig, når det drejer sig om pensionsmidler, primært har ret til at flytte sine midler fra ét pensionsinstitut til et andet.

I mange år har vi jo politisk tilstræbt en opbygning af disse store pensionsfonde ud fra nogle samfundsøkonomiske tanker, og det er der meget fornuft i, men det har samtidig haft den virkning, at nogle få personer i arbejdsmarkedets organisationer reelt styrer forvaltningen af folks midler, og det siger jo sig selv, at det ikke er demokrati. Det er det i hvert fald ikke for Dansk Folkeparti, selv om man kunne forstå på nogle af regeringspartiernes ordførere, at det nok er regeringens synspunkt. Men for os betyder demokrati altså, at den enkelte investor har en vis selvbestemmelse og en vis indsigt vedrørende de midler, som er indsat i den pågældendes navn, og den medindflydelse er altså mere end det at kunne foretage en lang række indirekte valg, således som man gør i arbejdsmarkedsorganisationerne.

Derfor er der brug for nogle initiativer i dag, hvis vi skal have opbygget bare snerten af en demokratifølelse hos det enkelte medlem.

I starten af debatten har det specielt fra regeringens side været nævnt, at der jo er tale om pensionsordninger på arbejdsmarkedet, som er aftalebaserede på privatretligt grundlag, og at det kan man ikke pille ved.

Man kunne selvfølgelig overveje, om det så får regeringen til at fremsætte lovforslag, der

fjerner de indgreb eller den indblanding, man allerede har foretaget i pensionsordningerne, men det tror jeg næppe. Vi har altså allerede blandet os fra Folketingets side, men jeg tror ikke, regeringen foreslår *det* ændret.

Men det er selvfølgelig et vægtigt argument, at der er tale om pensionsaftaler, som på privatretligt grundlag er indgået på arbejdsmarkedet, og derfor har vi også haft en debat om at skelne mellem de aftalebaserede opsparinger og de lovbaserede opsparinger, nemlig Arbejdsmarkedets Tillægspension og Lønmodtagernes Dyrtdsfond. Det er jo naturligt, specielt på baggrund af den debat, vi havde efter hr. Torben Lunds ordførertale.

Så selv om hr. Bjørn Elmquist mener, at det kun er et hjørneområde, og Det Radikale Venstre ikke ønsker at bevæge sig så meget ud i dette under denne debat, er man altså nødt til at forholde sig til det, for det er vigtigt, hvordan vi sikrer den enkelte pensionsopsparer retten til at vælge og til at flytte midlerne fra ét pensionsinstitut til et andet.

Hvis man virkelig ønskede noget med det her, ville man fra regeringens side også være opmærksom på netop den del af betænkningen – som jo danner baggrund for debatten her i dag – som fortæller, at det rent faktisk godt kan lade sig gøre at lade pensionsopsparerne flytte deres midler i langt højere grad, end det er tilfældet i dag. Hvis pensionsopsparingen blev opdelt i dels risikoydelser, som fortsat skulle være obligatoriske, og dels en opsparingsdel, som man frit skulle kunne flytte, så kunne det lade sig gøre for den sidstnævnte del, hvis man altså ville. Men det er den politiske vilje, der mangler, det er den politiske vilje, regeringen ikke har, og i stedet for, at man kommer med nogle initiativer, der virkelig batter, drukner det derfor i lange bortforklaringer.

Regeringens løsning er primært, at vi skal have flere offentligt udpegede repræsentanter, som kan varetage offentlighedens interesser, og at vi skal have et pensionsmarkedsråd, som så kan medføre et forøget bureaukrati.

For os at se indgiver det én en falsk følelse af tryghed, specielt hvad angår de offentlige repræsentanter. Det giver offentligheden den fornemmelse, at der i nogle bestyrelser sidder nogle mennesker, som kan varetage et eller andet overordnet alment hensyn, men i og med at disse repræsentanter jo ikke har nogen mulighed for at gå til lovgiverne endsige regeringen og sige, at den er gal, så batter det ikke noget, så

er det reelt bare udtryk for en indblanding i ledelsesretten, som alligevel ikke kan bruges til andet end til at indgive befolkningen en falsk følelse af tryghed, og så er det bedre at være foruden.

Det er altså slet ikke godt nok, det, regeringen diskurser op med, og det bygger nok på manglende mod og manglende visioner. At det skyldes uenighed i regeringen om, hvad man egentlig skal gøre, kan vi da håbe på, for så kan vi jo håbe på, at nogle af partierne i regeringen er villige til at gøre noget ved sagerne på et senere tidspunkt.

Men selv når det under debatten her drejer sig om spørgsmålet om valg til eksempelvis ATP's ledelse, afvises det, at man kan indføre det, for det er for besværligt.

Jamen demokrati er jo besværligt, men det er jo ikke et argument for at afskaffe demokrati; det er jo tværtimod et argument for at finde de rigtige ordninger, bl.a. at man selvfølgelig arbejder med direkte valg til ATP's ledelse.

Debatten i dag har en risiko for at munde ud i det rene ingenting, og for at det ikke skal blive tilfældet, vil jeg derfor på vegne af Dansk Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Folketinget opfordrer regeringen til at fremkomme med lovforslag, som sikrer:

- en afvikling af Lønmodtagernes Dyrtidsfond gennem udbetaling af fondens midler samt
- en ret til for pensionsopsparerne, hvad angår ATP, at flytte investerede midler til andre pensionsinstitutter.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 56).

Jeg skal knytte en enkelt kommentar til SF's forslag om motiveret dagsorden:

Der er ting i den, som vi bestemt finder positive, og som vil medføre en øget indsigt i og en øget demokratisering af den enkelte pensionsopsparing, men der er også ting, som vi ikke bryder os om, specielt i den sidste pind.

Derfor vil vi undlade at stemme til SF's dagsordensforslag og så håbe på opbakning til det dagsordensforslag, vi selv lige har fremsat.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår herefter i forhandlingen.

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Jeg vil gerne sige tak for en god debat her i dag, men jeg kunne måske nok have ønsket mig, at flere havde gjort sig den ulejlighed at studere betænkningen mere grundigt, for der er ikke noget felt, der er nemmere at have meget enkle meninger om, end Lønmodtagernes Dyrtidsfond, ATP og overenskomstbaserede pensionsordninger. Tag det nu for alt i verden ikke som en overlegen eller arrogant bemærkning, for sådan er det ikke ment! Men når jeg hører hr. Lars Løkke Rasmussens indlæg, må jeg nok sige, at så bliver jeg bekræftet i mine værste anelser.

Fra Venstres side blev der givet udtryk for, at man var skuffet. Det er i givet fald en holdning, jeg deler. Jeg synes næsten ikke, vi kan være det bekendt.

Lad mig prøve at tage et par ræsonnementer, først om Lønmodtagernes Dyrtidsfond:

Ærlig talt: Dyrtidsfonden er den af en flæthed af lønmodtageropsparingsordninger, der har investeret i flest virksomheder i Danmark. I forhold til sin størrelse, i forhold til sin positive virkning på dansk erhvervsliv og i forhold til danske arbejdspladser er Dyrtidsfonden helt i top. Dyrtidsfonden er derudover også bemærkelsesværdig i kraft af at have sikret det størst mulige afkast og kan sammenligne sig med et hvilket som helst pengeinstitut af privat karakter i Danmark.

Og så synes jeg også, vi skal sige tingene, som de er. Det lyder så flot, når man stiller sig op her og taler om, at lønmodtagerne bare skal kunne melde sig ud af Lønmodtagernes Dyrtidsfond og placere deres penge, som de har lyst. Det er jo demokratisk, ikke sandt?

Men jeg synes, man skal sige tingene, som de er:

Det, der er styrken ikke alene i Lønmodtagernes Dyrtidsfond og ATP, men også i de forskellige former for aftalebaserede kollektive pensionsordninger, er jo, at netop i kraft af, at der er ret mange på én gang, som samler deres opsparing, kan de dele risikoen, og det at dele risikoen betyder, at de kan være solidariske i forhold til hinanden. Det er det, man kalder solidaritet.

Og når vi taler om en pensionsopsparing, der skal holde i mange, mange år, indtil den kan

udbetales i ens alderdom, når man har brug for den, er det altså selve grundideen, vi i virkeligheden står her og diskuterer, også når vi i andre indlæg, f.eks. fra hr. Kim Behnkes side – nu er han her ikke lige i øjeblikket, men han hører det måske alligevel – hører synspunkter om, at man skal kunne flytte rundt mellem pensionskasserne. Det lyder jo meget tiltrækkende, men det anfægter i virkeligheden den grundlæggende idé i hele den form for solidaritet, der går ud på, at mange mennesker lægger deres surt samsparede pensionsskillinger sammen og dermed opnår større tryghed og sikkerhed, end de hver for sig ville have opnået enkeltvis.

Og det samme gør sig gældende, når vi taler om ATP. Det er det betydeligste supplement til folkepensionen, og det vedbliver det med at være i mange år fremover.

Og til hr. Frank Aaen må jeg sige, at jeg er lidt skuffet – for jeg ved jo, at hr. Frank Aaen har en vis indsigt i de dele – når jeg her hører hr. Frank Aaens synspunkt om ulighederne de forskellige arbejdsmarkedspensionsordninger imellem.

Det ved jeg godt hvad årsagen er til, og det ved hr. Frank Aaen også. Årsagen er jo bl.a., at mange af de arbejdsmarkedspensionsordninger, der er kommet til i de senere år, naturligvis ikke kan give den samme opsparring eller de samme ydelser som det, vi kender fra ingeniørerne eller visse offentligt ansatte grupper, der har haft en arbejdsmarkedspensionsordning i meget længere tid.

Det forskellige starttidspunkt er hovedårsagen til, at der er de store forskelle lige nu, og derfor tror jeg, det er fuldstændig fundamentalt i det danske pensionstryghedssystem, at ATP opretholdes som den grundordning, den er, og som det fundamentale supplement til folkepensionen, som sikrer, at almindelige mennesker, der ikke har haft råd til eller i en fremskreden alder ikke har nået at få en supplerende arbejdsmarkedspensionsordning – som i øvrigt er overenskomstmæssig – kan have ATP-ordningen som et supplement, der trods alt giver dem en rimelig dækningsgrad.

Derfor finder jeg, at hr. Lars Løkke Rasmussens indlæg bærer præg af dyb usaglighed og i virkeligheden har et skær af populisme, som jeg desværre for tiden hører for ofte fra netop det parti, hr. Lars Løkke Rasmussen repræsenterer.

Så fik jeg af hr. Lars Løkke Rasmussen stukket et spørgsmål ud om, hvem der egentlig går ind for demokratiet.

Det gør vi jo alle sammen!

Og så blev vi spurgt om, hvordan man får indflydelse.

På samme måde som hr. Lars Løkke Rasmussen kender det fra landbrugets organisationer og de overenskomstsforhandlinger, som man jo også kender inden for landbruget: Uanset om der er tale om den ene eller den anden organisation, får man indflydelse ved at gøre sin stemme gældende på generalforsamlingerne. Sådan er det på arbejdsgiversiden, og sådan er det på den faglige side. Man møder op og deltager og gør sin indflydelse gældende, også når der skal stemmes.

Jeg var derfor meget glad for hr. Bjørn Elmquists indlæg, der, ligesom hr. Torben Lunds indlæg gjorde det, understregede de ofte modsættede hensyn, der er i pensionsopsparringsordningerne, når flere mennesker skal sikre sig. At tillade fri flytteren mellem pensionskasser stiller os jo i det dilemma, at vi inden for ret kort tid vil opleve, at de gode liv billedlig talt er samlet i én pensionskasse og de dårlige liv i en anden pensionskasse, at de pensionskasser, der har medlemmer, som har et arbejdsliv, der ikke giver så store risici eller så stor nedslidning, vil tiltrække andre mennesker i lignende situationer – i modsætning til f.eks. Kvindeligt Arbejderforbunds eller SiD's pensionskasses medlemskreds. Vi risikerer simpelt hen, at de dårlige liv bliver samlet i én pensionskasse og de gode i en anden. Det er ikke solidarisk, og det er ikke til fordel for nogen.

Og så må jeg til hr. Kim Behnke og ligesinde – jeg forstår, at der er en hel del af dem her i dag – sige, at det at forestille sig, at den enkelte efter behov skulle kunne trække sine opsparede midler ud af en pensionskasse, i virkeligheden er at ophæve selve den grundlæggende idé i det overhovedet at tænke på og arbejde med pensionsopsparring.

Lige siden vi havde den første lovgivning om pensionsopsparring her i landet, har vi haft to sæt bestemmelser. Det ene sæt bestemmelser gik ud på at sikre lønmodtagerne en tryghed i perioden fra de leverede deres opsparring første gang, og til de fik den udbetalt mange, mange år efter som pensionister. Det kan vi jo ikke overlade til den almindelige junglelov, og vi har set i andre lande, hvad der sker, hvis man ikke har gode bestemmelser.

I USA har vi set, at det kan gå forfærdelig galt, hvis vi ikke stiller store krav til dem, der administrerer andre menneskers opsparring. Det gælder i pengeinstitutter, det gælder i pensions-

kasser, det gælder i pensionsforsikringselskaber, det gælder i ATP, det gælder i Lønmodtagernes Dyrftidsfond, og det gælder alle steder, at der naturligvis skal stilles ordentlige krav om sikkerhed.

Så kommer jeg til hr. Aage Frandsen, som kom med en række historiske citater. Det er klart, at det altid gør indtryk, også på mig. Jeg husker dem, og jeg vedstår gerne den del af citaterne, der vedrørte min egen person. Må jeg sige til hr. Aage Frandsen, at jeg stadig væk er dybt optaget af demokratispørgsmålet i pensionsopsparingen. Jeg må også erkende i dag, at de gamle tanker og diskussioner om økonomisk demokrati fra 1970'erne ikke har en folkelig opbakning, og derfor kan det ikke nytte noget at hive den sag frem igen. Her må vi tage konsekvensen af det brede folkelige ønske om det decentrale demokrati. Sådan er det nu engang, og det er jeg i grunden ganske enig i, men jeg er dybt optaget af, hvordan vi finder veje til at forøge demokratiet i de aftalebaserede pensionsopsparingsordninger.

Hr. Aage Frandsen talte om ansvarssamfundet og medindflydelse. Må jeg illustrere dilemmaet, for det er egentlig meget godt sagt i denne udmærkede betænkning. På side 288 i betænkningen fra Økonomiministeriet om demokrati og åbenhed i pengeinstitutternes investeringsbeslutninger står der som konklusion: »Den skitserede model kan ikke forenes med de gældende obligatoriske arbejdsmarkedspensionsordninger. Det er et politisk spørgsmål, om man vil videreudvikle modellen.«

Den her skitserede model, vil jeg sige til hr. Aage Frandsen, er udtryk for, om man kunne forestille sig det totale demokrati, hvor en pensionskasses medlemmer foretog et fuldstændigt valg af investeringer, som man nu selv personligt mente var det rigtige. Det, der står her, er, at hvis man gik den vej, kunne man ikke længere opretholde den obligatoriske pensionsopsparingsordning, eller sagt på godt dansk: så måtte man opgive de aftalebaserede overenskomstbestemte pensionsordninger her til lands, og det går regeringen altså ikke ind for. Jeg siger det for at highlighte og belyse det dilemma, vi bl.a. står i. Regeringen går ikke ind for at gennemføre en lovgivning, der reelt indebærer, at de overenskomstbestemte opsparingsordninger kollektivt ophæves.

Det, jeg godt kunne se for mig, var, at vi videreudviklede og opfordrede pensionskasser, pensionsinstitutter og forsikringselskaber til i

højere grad at benytte det, der nævnes på side 137 i samme fortræffelige betænkning, hvor der jo dels gives glimrende eksempler på medindflydelse i en række konkrete pensionsaktieselskaber, dels eksempler på medlemsinddragelse i investeringsbeslutninger som rådgivning til de bestyrelser, der har ansvaret i henhold til lovgivningen. Lad os gå frem dér.

Lad mig slutte med sige, at min klare opfordring til fagbevægelsen, arbejdsgiversiden og til alle de kollektive pensionsordninger er: Prøv, gå i gang med den ædle kappestrid, tilbyd medlemmerne på generalforsamlingerne at komme til orde og give udtryk for de gode investeringsråd, de godt vil give, til bestyrelserne, som i sidste instans har det lovmæssige ansvar. Demokratiet er en proces, som udvikler sig over tid, og som bestemt skal opmuntres i den form, regeringen også i dag har lagt op til, og som økonomiministeren har understreget det. Åbenheden og demokratiet går hånd i hånd også på dette felt, og der skal bestemt ikke mangle nogen opfordring til at gå videre frem ad frivillighedens vej, som jeg skitserede det, hverken fra mig eller fra regeringen som helhed, og det har økonomiministeren jo også understreget.

(Kort bemærkning).

Lars Løkke Rasmussen (V):

Jeg er glad for, at statsministeren understregede, at det ikke var udtryk for arrogance, når han irettesatte mig og mente, at jeg ikke havde studeret betænkningen godt nok. Jeg er glad for det, for havde statsministeren ikke gjort det, måtte jeg jo sidde tilbage med det indtryk.

Medens vi er ved det med at studere, så er det ikke udtryk for arrogance, når jeg nu siger, at statsministeren øjensynlig ikke har lyttet til min ordførertale, for jeg har ikke sagt et eneste ondt ord om LD eller LD's kompetence til at forvalte de midler, som LD's bestyrelse forvalter. Ikke et eneste ord! Jeg har taget mit udgangspunkt et helt andet sted, vil jeg sige til statsministeren, nemlig i individet, og har spurgt, om det ikke kunne være en god idé, at det enkelte menneske fik en mulighed for at fravælge LD, hvis det enkelte menneske syntes, at det i vedkommendes situation var en god idé. Det er ikke det samme som at sige, at LD ikke forvalter midlerne godt nok.

Jeg kan i øvrigt henvise til betænkningssiderne 246-250, hvoraf det fremgår, at det er relativt uproblematisk at lave en sådan ordning, hvor

enkeltindividet får en mulighed for at fravælge LD.

Jeg kan også henvise til side 44, hvoraf det også fremgår, at netop muligheden for at sikre den enkelte individuel frihed til at omplacere LD-midler er en af de hovedovervejelser, man har gjort sig i udvalget.

Om solidaritet: Hvis man skaber en mulighed for, at det enkelte menneske generelt får en videre adgang til at flytte sine pensionsbidrag, synes jeg da, at man i betænkningen på side 123 om de svenske erfaringer kan se, at man i Sverige arbejder med at lave en model, hvor man kombinerer solidariteten med mulighed for den enkelte til selv at vælge. Det er i øvrigt også det, man kan læse i betænkningen på side 251, hvor udvalget gør sig nogle overvejelser om, at hvis man opdeler pensionsbidraget i en forsikringsdel og en pensionsopsparingsdel, vil man kunne lave en solidarisk ordning, samtidig med at den enkelte har indflydelse.

Lige til sidst: Når statsministeren på mit spørgsmål om, hvor man skal sikre sig indflydelse, svarer ved at sige, at man skal gå til generalforsamlingerne, vil jeg bare spørge statsministeren, om han kan fortælle mig, hvilken generalforsamling det er, en bistandsklient skal gå til for at få indflydelse på sin ATP-opsparing.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Statsministeren mente, at jeg var uretfærdig i min kritik, fordi ordningerne er under opbygning. Det er jeg fuldt ud klar over at de desværre er, men da jeg ved, at det sker, gav jeg selvfølgelig flere eksempler:

Hvert medlem af Ingeniørernes Pensionskasse har en formue på ca. 1 mio. kr.; 700.000 kr. heraf er betalt af skatteyderne eller udlånt af skatteyderne, hvis man vil det. Pædagogerne, der i årevis har haft en fuldt udbygget ordning, har pr. medlem ca. 150.000 kr., altså 15 pct. af ingeniørernes formue. De 90.000 kr. heraf er betalt af skatteyderne, hvor ingeniørerne får 700.000 kr. Tekstilarbejderne: 2.000 kr. pr. medlem. Det er rigtigt, at deres ordning er under opbygning; i øjeblikket opbygges deres ordning i et tempo, der hedder 1.775 kr. pr. medlem i gennemsnit om året, hvor ingeniørerne i øjeblikket indbetaler 29.000 kr. i gennemsnit pr. medlem om året. Selvfølgelig ved jeg godt, at tekstilarbejdernes procent skal i vejret, men der er fastsat en meget lavere løn til dem, og de når aldrig op på ingeniørernes procent, og derfor må vi sige, at ulighederne består.

Jeg nævnte også som den næste gruppe halvdelen af alle lønmodtagere, som slet ingen ordning har. Nogle af dem får måske en, men status er, at halvdelen slet ingen ordning har og derfor i øjeblikket heller ikke får noget tilskud fra skatteyderne til deres pension. Det er uligheder, der i hovedtræk bevares, og selv om der sker justeringer, bevares de, fordi selve grundtrækket i arbejdsmarkedspensionen er, at uligheder i arbejdslivet forstærkes i pensionslivet.

Økonomiministeren (Marianne Jelved):

Også jeg vil gerne takke for debatten, selv om jeg samtidig må erklære mig enig med hr. Bjørn Elmquist i den milde forundring over, at så stor en del af debatten er kommet til at dreje sig om ATP og LD.

Nu er jeg jo økonomiminister, jeg havde nær sagt for tiden – det skal ikke misforstås – og ATP's balance som opgjort i betænkningen ultimo 1994 drejer sig om 117 mia. kr. og LD's om 35,3 mia. kr. Det svarer sådan ca. til 20 pct. af den samlede pensionsformue, og det er altså det, vi primært har koncentreret os om, sådan som jeg har hørt debatten.

Nu er de to ordninger jo helt særlige, og statsministeren har givet en del kommentarer til den del af debatten. Jeg vil også supplere med lidt, men gerne slå det fast, jeg har sagt, og som hr. Aage Frandsen også nævnte i et af sine indlæg, at en forudsætning for demokratisk indflydelse er den offentlige debat, men, sagde hr. Aage Frandsen, og det er jeg også enig i, den er jo kun interessant og giver kun mening, hvis det også betyder mulighed for indflydelse. Den sammenkobling er jeg hundrede procent enig i er der.

Så vil jeg godt understrege, og det gør betænkningen altså også, at der i lovgivningen er angivet, at der skal være direkte valg til bestyrelserne i de tværgående pensionskasser, dvs. de pensionskasser, som ikke forvaltes under livsforsikringsselskaberne, men at mindst halvdelen af bestyrelsesmedlemmerne skal vælges af og blandt medlemmerne i de pågældende kasser. Derfor har det jo mening at diskutere, hvad det er for en investeringspolitik, hvad det er for en gennemsigtighed osv., der er brug for.

Så er der jo også angivet, og statsministeren pegede også på det, at i livsforsikringsselskaber, der administrerer aftalebaserede pensionsordninger, er der oftest repræsentanter for arbejdsmarkedets parter i bestyrelsen. Det kan selvfølgelig være anderledes, men nu skal vi huske, at livsforsikringsselskaber er aktieselskaber, og

der er altså en bestemt lovgivning om, hvordan aktieselskabsbestyrelser vælges. Forudsætningen for at flytte på disse ting må være den demokratiske debat og gennemskueligthed og det, der ligger i det, regeringen gerne vil bidrage med, nemlig at man kan få et bredere engagement, en bredere debat om investeringspolitikken i disse meget store pengetanke, som det jo drejer sig om.

Nu er der så mange af indlæggene, der har handlet om, at regeringen ikke har tillid til, at pensionsopsparerne kan varetage deres interesser selv, men det har regeringen aldrig nogen sinde givet udtryk for. Hverken i statsministerens eller i mit indlæg var der noget, der kunne antyde den slags ting.

Hvad er det så, der giver oppositionen anledning til at så tvivl om, hvorvidt medlemmerne af pensionskasser i dag kan varetage deres demokratiske interesser, når der via lovgivningen er mulighed for at få den demokratiske indflydelse? Der behøves ikke mere lovgivning, det er muligt i dag. Hvorfor har SF, Venstre og Det Konservative Folkeparti ingen tiltro til . . . nej, nu skal jeg være lidt mere moderat. Men der er i hvert fald en hel del i oppositionen, det er så nok mere Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti, der har givet udtryk for den opfattelse, at regeringen ikke har tillid til, at medlemmerne selv kan varetage deres interesser. Det har regeringen netop tillid til, og der er i lovgivningen mulighed for det, og det, regeringen vil bidrage med, er at få endnu mere gennemskueligthed og åbenhed om, hvordan investeringspolitikken er, hvordan forholdene i de forskellige pensionskasser og livsforsikringsselskaber, der administrerer disse forhold, og i ATP og LD udvikler sig, og det mener vi i virkeligheden er en meget langsigtet og demokratisk måde at få tingene til at udvikle sig på.

Så vil jeg godt sige om ATP og LD, at når ATP, som jo blev vedtaget ved lov i 1964 på grundlag af et arbejde udført af arbejdsmarkedets parter, først nu slår igennem med fulde udbetalinger, er det jo et godt eksempel på, hvor lang tid det tager at opbygge en pensionsordning. Hvis man forestillede sig, at man skulle lade medlemmer, der betaler ATP-bidrag, kunne flytte deres bidrag – og dér må jeg så henvende min kritik til specielt hr. Lars Løkke Rasmussen og sige, at når ATP kan bidrage med det, den kan, er det jo, fordi det er så mange små bidrag, der administreres på den måde, som lovgivningen nu angiver – ville man overhove-

det ikke kunne få den opsparing ud af det, som man kan få i dag. Det er omkostningen ved at ændre på det system.

Om LD skal jeg nøjes med at sige, at fordelene ved LD, som den er skruet sammen nu, er, at LD har mulighed for at investere i mindre og små virksomheder, som ikke er noteret på børsen. Hvis medlemmerne eller de folk, der har penge i LD, skal kunne trække dem ud uden videre, vil det betyde, at man skal foretage en helt anden type investeringer, som er mere likvid, og det vil ændre fundamentalt på mulighederne for de små og mellemstore virksomheder. Det må jeg sige at ikke engang mit parti er interesseret i at gøre. Vi arbejder på andre ministeriers områder på at skabe bedre medfinansiering, flere muligheder for egenkapitaltilførsel til iværksættere osv., og så er vi ikke parat til at ophæve en ordning, som netop kan bidrage til investeringer i de små og mellemstore virksomheder, der ikke er noteret på børsen.

Til allersidst synes jeg ikke, man skal glemme, at Danmark i virkeligheden har været mere forudseende end så mange andre lande. Vi bygger pensionsordninger på folkepensionen, på ATP, som har været så mange år om at blive udbygget, vi har arbejdsmarkedspensioner, som er relativt nye, og det er selvfølgelig fuldstændig korrekt, som hr. Frank Aaen gør opmærksom på, at der er indkomstforskelle. Det er der, fordi pensionssystemerne bortset fra den offentlige folkepension jo bl.a. bygger på, at de skal være i en størrelsesorden, som har relation til folks indkomster, før de blev pensioneret. Det mener jeg ikke man skal lave om på, selv om man selvfølgelig kan have det synspunkt, at der skal være en helt anden type lønudjævning og pensionsudjævning her i landet.

Så at vi ikke kun har en offentlig pensionsordning, som Enhedslisten kunne tænke sig det, men at vi også har opsparing undervejs, giver en lang række fordele for Danmark i forhold til andre lande, som står med nogle helt andre typer problemer foran sig, end vi gør. Jeg synes, vi skal holde fast i det system, vi har, men vi skal gøre, hvad vi kan for at bidrage til, at der bredt bliver langt større kendskab til, indsigt i og indflydelse på, hvad det er for en investeringspolitik, der skal føres her i landet i de meget store pengetanke, som pensionsopsparingen giver anledning til.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Jeg kunne ikke drømme om at blande mig i, at folk sparer op til deres alderdom, og jeg kunne heller ikke drømme om at blande mig i, at de, der har mange penge tilovers, sparer mere op til deres alderdom end dem, som ikke har så mange penge tilovers. Det, der forager mig, er, at vi giver statstilskud via rentefradraget til dem, der har de mange penge, og jo rigere de er, oven i købet desto større summer og højere procent. Jeg synes, det må bekymre en økonomiminister, at når vi ser på den pensionsformue, der er i dag, er ca. halvdelen, nemlig 500 mia. kr., det, som vi kan kalde udskudt skat. Det er simpelt hen penge, der ikke er kommet i statskassen.

Hvorfor er det tal interessant? Fordi det næsten på krone svarer til det, økonomiministeren mener er Danmarks reelle statsgæld. Så hvis ikke vi havde haft den fradragsordning, er det min påstand, at så havde landets statsgæld været nul. Så havde det uægtelig været noget nemmere at være Folketing, og det havde uægtelig været noget nemmere f.eks. at forhøje den almindelige folkepension, og så kunne de, der havde råd til det, selv spare op.

Aage Frandsen (SF):

Når man stiller en forespørgsel, må den mest ideelle ambition vel være at få vedtaget en dagsorden. Den ambition har vi ikke haft et stykke tid. Det næstmest ideelle er måske, hvis man stiller sig tilfreds med det forholdsvis lidt, at alle siger, at de er glade for, at man har stillet forespørgslen. Derfor vil jeg godt takke ordførerne og ministrene for, at de takker SF for, at vi har stillet forespørgslen.

Det kommer jo slet ikke bag på os, at vi er uenige med Venstre, Det Konservative Folkeparti, Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti om en række af de her ting; heller ikke, at vi er uenige med CD. Det havde også været meget utrygt, hvis ikke vi havde været uenige med dem.

Derimod var det selvfølgelig lidt bekymrende, at forskellen mellem det, vi mener, og det, Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre mener, i hvert fald nok er større, end den var i 1986, hvor partierne i fællesskab kunne være enige om at afgive en beretning her i Folketinget på baggrund af to forslag, det ene fremsat af Socialdemokratiet og det andet af Det Radikale Venstre, om overskudsdeling og om indflydelse for lønmodtagerne.

Jeg har også været lidt ked af diskussionens form, specielt den socialdemokratiske ordfører, hr. Torben Lunds. Det er en diskussionsform, som jeg godt nok har været udsat for før, når vi har diskuteret med socialdemokrater og har været uenige, og det synes jeg da er en ærlig sag, men jeg synes, karakteren af den måde, man diskuterer på, alligevel skal forholde sig til det, det drejer sig om.

Derfor vil jeg slå en række ting fast.

For det første: Da ATP blev gennemført i 1964, stemte SF for, og vi er store tilhængere af en udbygning af ATP, fordi den langt bedre end de aftalebaserede pensionskasseordninger har det virkelig solidariske, kollektive i sig. Derfor var vi også interesseret i og tilhængere af forskellige ØD-modeller, ikke den socialdemokratiske, for vi syntes ikke, den var demokratisk nok, men vi var tilhængere af ØD, fordi det netop også havde det kollektive, det solidariske i sig. Derfor mener vi, at en udbygning af ATP altid har været en god ting.

Det næste, jeg godt vil fremhæve, er, at SF stemte for oprettelse af Lønmodtagernes Dyrtidsfond, og vi medvirker under ingen omstændigheder til at udbetale pengene eller til, at man kan trække penge ud. Det har vi sagt gang på gang. På et eller andet tidspunkt, når en generation er ved at uddø, vil det jo betyde, at der er få penge tilbage. Så finder vore efterkommere nok ud af, hvordan pengene skal administreres. Det ville efter vores opfattelse være naturligt, at det var igennem ATP, men vi stemte for Dyrtidsfondens oprettelse, til trods for at vi havde været imod, at dyrtidsportionerne blev indefrosset, og hvis ikke vi havde stemt for sammen med Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre, var det ikke blevet til noget. Vi leverede stemmerne; ellers havde pengene i dag ligget i ATP.

Jeg vil også godt understrege, at vi har stemt for, hver gang det har drejet sig om at styrke aftalebaserede pensionsordninger. Lovgrundlaget for det har vi stemt for hver gang i Folketinget.

Det ændrer jo ikke ved, at vi har lov til at kritisere en række ting i det, men så skal vi ikke skydes i skoene, at vi er imod ordningen som sådan. Vi er bare af den opfattelse, at den ikke er demokratisk nok.

Når det så drejer sig om pensionskasser, har vi understreget, og jeg gør det gerne igen, at vi respekterer, at der er aftaleret. Men vi har lov til at have vores mening, og vi har også lov til på et

tidspunkt at sige, at selv om der er nogle, der aftaler noget andet, er det os herinde, der lovgiver, og hvis vi her i Folketinget ikke synes, det er demokratisk nok, kan vi altså under alle omstændigheder lovgive.

Når diskussionen har drejet sig meget om ATP og Dyrtidsfonden, hænger det jo sammen med, at vi her i dag nærmest fik at vide, at spørgsmål om pensionskasserne ikke var noget, Folketinget sådan skulle blande sig i, for det var jo aftaleret. Diskussionen blev drejet i retning af ATP og Lønmodtagernes Dyrtidsfond, for hovedsynspunktet – også økonomiministerens – på pensionskasserne var, at de er aftalebaseret, og så skal vi ikke blande os i det og ikke lovgive om det, i hvert fald slet ikke i detaljer. Derfor er det, vi siger, at så må vi da kunne snakke om ATP og Dyrtidsfonden, og derfor har vi tilladt os at gøre det. Det stod altså også i selve forespørgsels tekst, at det ville vi gøre.

Statsministeren henviste til betænkningen, og statsministeren nævnte, at der var nogle mennesker, der havde tilladt sig den formastelighed ikke at læse den. Det synes jeg også er ekstremt uforsømmet, hvis det virkelig er tilfældet. Jeg har nu heller ikke indtryk af, at der er ordførere, der ikke har læst betænkningen. Somme tider er der nogle, der bedre kan deltage i debatten, når de ikke har læst betænkningen, men alligevel. Jeg synes, det er en meget god betænkning, fordi den sætter problemerne ved at lave forskellige demokratiordninger i relief, også noget af det, vi selv foreslår. Den er jo slet ikke en anbefaling af vore synspunkter, men det havde vi sandelig heller ikke drømt om at den skulle være, bl.a. på grund personsammensætningen.

Men der er da en række ting, hvorom man siger i betænkningen, at det kan man jo godt gennemføre, men det har så de og de omkostninger. Vi er meget optaget af, hvordan man kan kombinere individets rettigheder med det solidariske, individets rettigheder i denne forbindelse i forhold til det solidariske, og det er klart, og det vil jeg give statsministeren hundrede procent ret i, at det solidariske fuldstændig kan forsvinde, hvis man altså går for langt i retning af at individualisere tingene. Pensionsordninger bygger selvfølgelig i høj grad på solidaritet, og det er også derfor, vi er store tilhængere af, at ATP under alle omstændigheder styrkes, for den har de solidariske elementer i sig.

Det, vi så primært har ønsket med debatten, var at få diskuteret en side af demokratiet inden for økonomien og arbejdslivet. Det er jo kun én

side af det, og det er klart, der er mange andre sider. Der er hele den kapitalistiske verdens poster, banker osv., og det har vi ikke været inde på, for det har ikke været temaet. Der er også arbejdspladsdemokrati, som i høj grad er centralt, ligesom det i høj grad er centralt at diskutere koblingen mellem demokrati på arbejdspladsen og det demokrati, som findes via lønmodtagerfonde.

Men vi ville gerne have denne diskussion, for den er altså efter vores opfattelse helt central for at få større engagement og ansvarlighed hos lønmodtagerne, og det er engagementet og ansvarligheden, der skal bidrage til, at man får den sociale og økologiske ansvarlighed, som alle taler så meget om. Hvis man skal tale om det dér ansvarssamfund, som vi egentlig synes er meget centralt – ansvar for sig selv og ansvar for andre – er det også vigtigt, at man har indflydelse. Derfor synes vi, at det er en lille smule meningsløst at diskutere ansvarssamfund, medmindre man altså taler om indflydelse.

Det er klart, at når det drejer sig om pensionskasserne, er det også op til medlemmerne selv at øve deres indflydelse ved, at de møder op, og dér kan man gøre det. I en række pensionskasser eller i de ordninger, som er under pensionskasselovgivningen, er der mulighed for direkte at øve indflydelse på en del af dem, der sidder der, nemlig på flertallet. Men når det drejer sig om ATP og Lønmodtagernes Dyrtidsfond – og undskyld, at jeg igen vender tilbage til dem – må man vel sige, at jeg har ringe mulighed for at øve indflydelse på den repræsentant, der sidder for mig, som jo er den samme, som sidder for statsministeren, fordi vi er med i den samme hovedorganisation; det tror jeg i øvrigt ikke, for jeg har forstået, at statsministeren er medlem af HK, men jeg troede, statsministeren var medlem af DJØF, og så havde det været tilfældet. Pointen i det er, at vi ikke ved, hvem det er, der repræsenterer os, og derfor må man sige, at når man ikke ved, hvem det er, der repræsenterer én, er det svært at øve indflydelse på den pågældende person.

Men vi takker selvfølgelig for debatten, og med hensyn til dagsordensforslaget vil jeg godt lige understrege, at den sidste pind – det er også til hr. Bendtsen – altså bygger på solidaritetsprincippet, og som jeg beskrev, er der inden for visse kasser langt større risiko for, at nogle bliver invalide, og derfor er udgiften for de mennesker, der er i disse kasser, langt større, end den er for andre. Det er den solidaritet, som vi

mener bør være til stede, og som ikke er til stede i dag.

(Kort bemærkning).

Lars Løkke Rasmussen (V):

Det, der står tilbage efter debatten, er vel, at alle partier uden om regeringen har den opfattelse, at regeringens attitude i forhold til betænkningen er for lidt offensiv, at enderne ikke kan nå sammen.

Det kan man naturligvis vælge at tage som et udtryk for, at regeringen har ramt den bløde, gode middelvare. Jeg tror også, man kan tage det som et udtryk for – og det gør jeg – at der faktisk er et markant antal mandater her i salen, som har den holdning, at vi med det, regeringen lægger op til her, ikke tager godt nok hul på den udfordring, det er at skabe demokrati og indflydelse i hele pensionsverdenen. Så jeg tror ikke, det er sidste gang, vi har haft debatten her.

Når jeg har bedt om ordet, er det blot for ganske kort at tilkendegive, at vi ikke kan støtte dagsordensforslaget fra SF. Vi er enige med SF i analysen, i behovet for merdemokrati, men de veje, SF betræder i dagsordenen, tror vi ikke er de rigtige.

Til gengæld vil vi kunne stemme for det forslag, som Dansk Folkeparti har fremsat, idet det er fuldt ud identisk med det, der er Venstres politik.

Mit spørgsmål om, hvilken generalforsamling en bistandsklient skal møde op til for at få indflydelse på sine ATP-midler, må jeg nok se i vejviseren efter, og det kommer bistandsklienten jo nok også til at gøre.

(Kort bemærkning).

Bendt Bendtsen (KF):

Jeg synes, det er godt, at et stort flertal i Folketinget i dag har konstateret, at man ikke skal blande sig i de aftaler, der ligger på arbejdsmarkedet, de ordninger, man aftaler på arbejdsmarkedet imellem parterne.

Det, der bringer mig herop, er det sidste forslag til motiveret dagsorden, som er fremsat af Dansk Folkeparti. Det er jo helt klart – det gjorde vi også opmærksom på under vores ordførertale – at vi går ind for en afvikling af Lønmodtagernes Dyrtidsfond gennem udbetaling af fondens midler.

Men når man i pind nr. to skriver: »... en ret til for pensionsopsparerne, hvad angår ATP, at flytte investerede midler til andre pensionsinstitutter,« hvis det kunne vedtages i Folketinget fra

den ene dag til den anden, hvis man lukkede op for en portefølje på over 100 mia. kr., kan man kun gisne om, hvordan de finansielle markeder vil reagere på det fra den ene dag til den anden.

Vi mener, at hvis vi hen ad vejen stille og roligt kunne lukke op for det her, var vi til at snakke med; men vi kan ikke støtte en dagsorden, der smider så mange milliarder ind på de finansielle markeder fra den ene dag til den anden, for hvis man skulle kunne indfri det her, må man have likvide midler. Det vil så også betyde, at man må ud og realisere nogle af de ting, man står for: ejendomsportefølje, salg af statsobligationer m.v.

Jeg er bange for, at det vil give kaos på Børsen – det er ikke det værste – men det vil give kaos i dansk erhvervsliv, det, der skaber arbejdspladserne.

Så vi vil undlade at stemme til denne dagsorden, da vi kun kan være enige i det første punkt på dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Det er blot en bemærkning til hr. Bendt Bendtsen.

Nu er det jo så rart, at en motiveret dagsorden kan give udtryk for en holdning til nogle ting, som senere skal danne baggrund for egentlige lovforslag, og de betæneligheder, som hr. Bendt Bendtsen kommer med – altså jeg forstår, at hr. Bendt Bendtsen har en principiel tilslutning til Dansk Folkepartis dagsordensforslag, men har nogle betæneligheder – de betæneligheder kan man jo sagtens tage hensyn til ved udformningen af lovforslaget. Det kan regeringen gøre, og vi kan tage det med her i Folketingets debat, når vi kommer til at debattere dette lovforslag.

Derfor ser jeg egentlig ikke, at betæneligheder med hensyn til, hvornår man sætter dette i værk med, at pensionsopsparere har ret til at flytte investerede midler fra ATP, bør danne baggrund for, at Det Konservative Folkeparti ikke støtter dagsordensforslaget, for den betænelighed kan jo altså indarbejdes ved udformningen af lovforslaget.

Men jeg er da selvfølgelig glad for, at Det Konservative Folkeparti ikke vil modsætte sig disse initiativer, og jeg håber, at der er andre partier, der ved at støtte det kan få sat gang i debatten om, at der skal være en større mulighed for investorer i ATP for at flytte de opsparerede midler.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Jeg skal også ganske kort meddele, at Socialdemokratiet selvfølgelig ikke kan stemme for Dansk Folkepartis dagsorden.

Men det var sådan set ikke så meget det, der kaldte mig op på talerstolen; det var mere hr. Lars Løkke Rasmussens indlæg og holdning til Dansk Folkepartis dagsorden. Der er jo ikke noget overraskende for os i, at Venstre og De Konservative måtte mene, at Lønmodtagernes Dyrtdidsfond gerne måtte opløses.

Men jeg må nok sige, at jeg er forbavset over – det er i hvert fald ganske nyt for mig, og det tror jeg er den største nyhed, der er kommet frem under debatten her i dag – at partiet Venstre skulle gå ind for, at man i realiteten kan opløse ATP. Det er jo det, der står i den anden pind i dagsordenen.

Jeg må sige, at jeg synes nok, at den konservative ordfører, hr. Bendt Bendtsen, anlægger en noget mere ansvarlig holdning i forhold til det her end Venstres ordfører.

Går partiet Venstre virkelig ind for, at man hver især skulle kunne trække midlerne ud af ATP og dermed i realiteten nedlægge ATP? Det er en ny melding, og det er, så vidt jeg kan se, den eneste nye melding, der er kommet frem i debatten her i dag.

(Kort bemærkning).

Lars Løkke Rasmussen (V):

Sådan som dagsordenen er formuleret – dagsordenen fra Dansk Folkeparti – er der ikke lagt op til, at ATP skal nedlægges. Der er lagt op til, at den enkelte pensionsopsparer har en mulighed for at trække det bidrag, som er fastlagt i forbindelse med overenskomsterne, altså ATP-bidraget, ud og placere det i en anden pensionsinstitution.

Hvis det skulle medføre en opløsning af ATP, bliver det altså på den antagelse, vil jeg sige til hr. Torben Lund, at alle ATP-bidragssydere skulle vælge at gøre det. Med alle de flotte ord, der i dag er sagt omkring evnen til at forvalte pensionsformuerne i LD, i ATP og i pensionskasserne i øvrigt, er der vel ingen grund til at have den mistillid til bestyrelserne, ej heller bestyrelsen i ATP, at de ikke vil forvalte midlerne på en sådan måde, at den enkelte bidragssynder finder det attraktivt fortsat at have sine midler placeret dér.

Så vi skaber en mulighed for den enkelte; vi opløser ikke ATP – det er slet ikke det, der er tale om.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Jeg skal blot ganske kort gøre hr. Lars Løkke Rasmussen opmærksom på, at referatet af pinden i Dansk Folkepartis dagsorden vedrørende ATP ikke er korrekt.

Det, der står, er: En ret til for pensionsopsparerne, hvad angår ATP, at flytte investerede midler til andre pensionsinstitutioner. Det kan i realiteten betyde en opløsning af ATP, og jeg må nok sige, at jeg er forbavset over, at partiet Venstre skulle gå ind for det.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jamen jeg bliver nødt til som forslagsstiller at give hr. Lars Løkke Rasmussen fuldstændig ret i den udlægning af dagsordensteksten, han kom med for et øjeblik siden.

Selvfølgelig handler det om, at en investor, en pensionsopsparer i ATP, skal have ret til at flytte midlerne. Men hvis det skulle indebære, at ATP nedlægges, ville det altså betyde, at alle dem, der har opsparing i dag i ATP, har et ønske om at flytte opsparingen til et andet pensionsinstitut, og hvis det er sådan, skal de da så sandelig have retten til det, for det vil jo betyde, at opsparernes tiltro til, hvordan midlerne i ATP forvaltes, er meget, meget ringe, og det vil da være det bedste incitament for ATP's ledelse til hurtigst muligt at forbedre sin administration og forvaltning af midlerne.

Så jeg synes virkelig, at den skepsis og den mistro, som hr. Torben Lund giver udtryk for med hensyn til opsparernes interesse i at bevare midlerne i ATP, egentlig er meget, meget betænkelig, specielt når den kommer til udtryk fra et regeringsparti, som modsætter sig, at investorerne skal have denne mulighed.

Arne Melchior (CD):

Flere af ordførerne kom ind på, at har man sine penge i en bank, som jeg tillod mig at sammenligne med at have dem i en pensionskasse, i en pensionsopsparing, så kunne man skifte bank. Ja, det havde jeg også sagt i mit første indlæg. Og så vil jeg gerne sige: Og hvad så? Så kan man sætte dem i en anden bank, hvor man heller ikke kan få fuld åbenhed og fuldt demokrati omkring pengenes placering, anvendelse, udbytte osv. Eller man kan købe aktier, eller man kan købe masser af andre ting, men overalt vil der gælde det samme som i pensionskasserne, nemlig at det må være det repræsentative demokrati, der fungerer.

Selvfølgelig kan man opspare dem under hovedpuden eller under madrassen, men det er nok næppe tilrådeligt. Selv hvis man går hen og køber hus for pengene, er man jo afhængig af prisernes udvikling, konjunkturer osv. Så der er altså tale om held og uheld, lykke og ulykke, som vi før har talt om i debatten – også i så fald.

Statsministeren talte om større trykthed for den enkelte pensionsopsparer, og jeg kan ikke være mere enig. Jeg har lyst til at tilføje en ting. Hvis man nu går videre med den tanke, som flere ordførere fra begge yderfløje af salen har talt om, at den enkelte pensionsopsparer i ATP og i LD skulle have sine penge udbetalt, hvordan ville de så mon blive forvaltet af den enkelte opsparer? Mon ikke nioghalvfems komma en eller anden procent ville anbringe dem dér, hvor de mente det gav størst udbytte? Hvor ville så den risikovillige kapital, som de store fonde dog repræsenterer, som de bruger en del procent af deres formuer til, og som de forvalter udmærket, hvor ville den grønne politik i den pengeanbringelse blive af?

Tro dog ikke på, at enkeltpersonen havende sine opsparede pensionsmidler hos sig selv ville anbringe dem idealistisk. Selvfølgelig ville vedkommende i alle disse tilfælde, som jeg har nævnt, nær ved 100 pct., anbringe dem egoistisk. Derfor er der samfundsmæssigt ikke noget vundet, og derfor kan jeg slet ikke forstå dem, der står til venstre for Socialdemokratiet, at de kan tænke den slags tanker.

Så har jeg sluttelig en replik til hr. Thulesen Dahl, som opererede videre med, hvad jeg havde sagt om, hvem det er, der skal bestemme, om det er de mange, der skal have den endelige afgørelse, eller om det er tillidsmændene m/k, herunder politikere, bestyrelser osv., som skal bestemme.

For at der ikke skal dannes myter om CD's holdning i denne sag skal jeg understrege, at der overhovedet ikke kan være tvivl om, hvor ansvaret ligger. Det ligger hos dem, som det er blevet uddelegeret til i det repræsentative demokrati.

Det, jeg var inde på, var, at jeg ikke kunne forstå, at hr. Aage Frandsen & Co. tror, at de gør en hel masse pensionsopsparende – og dem er der jo mange af – en stor tjeneste ved det krav om næsten absolut åbenhed og absolut demokrati; det var det, jeg tidligere på eftermiddagen rede-gjorde for er umuligt. De tror, at de gør de pågældende opsparende en tjeneste, og jeg hævder, at disse mange mennesker slet ikke ønsker

denne tjeneste. Det er derfor, jeg pegede på, at man var ude i et ærinde, som er mere luftigt, end godt er, og for os, der må være lidt mere realistiske, er der ingen farbar vej i den dagsorden, som SF her har foreslået.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 55 af Aage Frandsen (SF) (se foran) forkastedes, idet 12 (SF og FP) stemte for, 91 (S, V, KF, RV, CD og (ved en fejlfafstemning) 2 (FP)) imod; 6 (EL og DF) stemte hverken for eller imod.

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 56 af Kristian Thulesen Dahl (DF) (se foran) forkastedes, idet 31 (V, FP og DF) stemte for, 61 (S, SF, RV, EL og CD) imod; 11 (KF) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

16) Første behandling af lovforslag nr. L 225: Forslag til lov om ændring af lov om godtgørelse i forbindelse med indsamling af blyakkumulatorer og hermetisk forseglede nikkel-cadmium-akkumulatorer (lukkede nikkel-cadmium-batterier), lov om afgift af blyakkumulatorer og hermetisk forseglede nikkel-cadmium-akkumulatorer (lukkede nikkel-cadmium-batterier) og lov om ændring af lov om registreringsafgift af motorkøretøjer m.v.

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 27/3 96).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lis Greibe (S):

Som et af mange tiltag for at skåne miljøet blev i 1995 vedtaget love, der skulle fremme indsamlingen af blyakkumulatorer og nikkel-cadmium-batterier. En afgiftslov dannede grundlag